

Zeszyt metodologiczny
Organizacje non-profit: stowarzyszenia, fundacje, samorząd
gospodarczy i zawodowy oraz społeczne jednostki wyznaniowe

Methodological report. Non-profit organizations: associations, foundations, business and professional associations and faith-based charities

Zeszyt metodologiczny
Organizacje non-profit: stowarzyszenia, fundacje, samorząd
gospodarczy i zawodowy oraz społeczne jednostki wyznaniowe

Methodological report. Non-profit organizations: associations, foundations, business and professional associations and faith-based charities

Urząd Statystyczny w Krakowie Statistical Office in Kraków
Departament Badań Społecznych GUS Social Surveys Statistics Poland

Kraków, Warszawa 2019

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Krakowie – Ośrodek Badania Gospodarki Społecznej

Statistical Office in Kraków – Research Center for Social Economy

Główny Urząd Statystyczny – Departament Badań Społecznych

Statistics Poland – Social Surveys Department

pod kierunkiem

supervised by

Agnieszki Szlubowskiej i Małgorzaty Żyry

Zespół autorski

Authors

Ariadna Auriga-Borówko, Krzysztof Borysiak, Karolina Goś-Wójcicka, Izabela Jajkiewicz, Katarzyna Jarębska, Małgorzata Lenart, Tomasz Sekuła, Urszula Stasiak-Jaśkiewicz

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Urszula Stasiak-Jaśkiewicz

Zeszyt metodologiczny zaopiniowany przez Komisję Metodologiczną Głównego Urzędu Statystycznego

Methodological report approved by Statistics Poland Methodological Commission

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publications available on website

stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych Głównego Urzędu Statystycznego prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data – please indicate the source

Przedmowa

Przekazujemy Państwu zeszyt metodologiczny „Organizacje non-profit: stowarzyszenia, fundacje, samorząd gospodarczy i zawodowy oraz społeczne jednostki wyznaniowe”, przygotowany przez zespół Ośrodka Badania Gospodarki Społecznej Urzędu Statystycznego w Krakowie i Wydziału Badań i Analiz Gospodarki Społecznej w Departamencie Badań Społecznych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie. Celem opracowania jest przedstawienie metodologii badania organizacji non-profit realizowanego głównie na formularzach SOF-1 *Sprawozdanie z działalności fundacji, stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych*, SOF-4s *Sprawozdanie z działalności samorządu gospodarczego i zawodowego* oraz SOF-5 *Sprawozdanie o współpracy, zarządzaniu i działalności informacyjnej wybranych organizacji non-profit*. Opis badania zawarty w niniejszym zeszycie oparty jest o treść kart Programu badań statystycznych statystyki publicznej na lata 2017 i 2018, wprowadzonego rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 28 lipca 2016 r. w sprawie Programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2017 (Dz. U. z 2016 r. poz. 1426 z późn. zm.) oraz rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 2017 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2018 (Dz. U. z 2017 r. poz. 2471 z późn. zm.).

W zeszycie metodologicznym zostały przedstawione podstawowe informacje dotyczące populacji badania, kartoteki, narzędzi zbierania danych, administracyjnych i pozaadministracyjnych źródeł danych, zmiennych i wskaźników, wykorzystywanych klasyfikacji oraz sposobów prezentacji i publikacji wyników badania. Ponadto zaprezentowano etapy realizacji badania poczynwszy od tworzenia założeń organizacyjnych badania przez zróżnicowane sposoby kontaktowania się z badanymi jednostkami i pozyskiwania od nich sprawozdań aż po metody uogólniania wyników.

Zeszyt adresowany jest do zainteresowanych metodologią badań organizacji non-profit, w tym podmiotów realizujących sprawozdawczość z tej dziedziny oraz do osób korzystających z publikowanych przez statystykę publiczną wyników badań.

Mamy nadzieję, że taki sposób prezentacji metodologii badania spotka się z Państwa przychylnym przyjęciem. Będziemy wdzięczni za uwagi i propozycje zmian, które w kolejnych edycjach badania pomogą w doskonaleniu metodologii badania i dostosowaniu jego zakresu do Państwa potrzeb.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Krakowie

Agnieszka Szlubowska

Zastępca Dyrektora Departamentu
Badań Społecznych
Głównego Urzędu Statystycznego

Małgorzata Żyra

Spis treści

Przedmowa	3
Preface	
Ważniejsze skróty	7
Main abbreviations	
Wstęp	8
Introduction	
1. Zakres podmiotowy i przedmiotowy badania	9
Subjective and objective scope of survey	
1.1. Zakres podmiotowy badania	9
Subjective scope of survey	
1.2. Zakres przedmiotowy badania.....	10
Objective scope of survey	
1.3. Odbiorcy danych.....	12
Data recipients	
2. Rodzaj i metoda badania	13
Type and method of survey	
2.1. Źródła danych do tworzenia kartotek.....	14
Sources of data for creating files	
2.2. Dobór jednostek do kartotek sprawozdań	14
Selection of units for files	
2.3. Uogólnienie – dokładność i precyzja oszacowań.....	16
Generalization - accuracy and precision of estimates	
3. Charakterystyka narzędzi zbierania danych	17
Characteristics of data collection tools	
3.1. Formularze badania 1.04.01 Stowarzyszenia, fundacje, samorząd gospodarczy i zawodowy oraz społeczne jednostki wyznaniowe	17
The forms of 1.04.01 Associations, foundations, business and professional associations and faith-based charities	
3.2. Pozostałe źródła danych	19
Other sources of data	
3.3. Techniki pozyskiwania danych.....	21
Data acquisition techniques	
4. Zmienne występujące w badaniu	22
Variables present in survey	

4.1.	Definicje stosowanych pojęć	22
	Definitions of terms used	
4.2.	Charakterystyka zmiennych	24
	Characteristics of variables	
4.3.	Miary i wskaźniki oraz metody ich obliczania	24
	Measures, indicators and calculation methods	
4.4.	Systemy klasyfikacyjne	25
	Classification systems	
5.	Organizacja badania	25
	Organization of survey	
5.1.	Rola jednostki autorskiej oraz jednostek współpracujących przy badaniu	25
	The role of the author's and cooperating units in survey	
5.2.	Podstawowe zasady organizacji badania – podział zadań	26
	Basic principles for the organization of survey - division of tasks	
6.	Sposób prezentacji danych	27
	Data presentation method	
6.1.	Formy, częstotliwość i daty publikacji wyników	27
	Forms, frequency and dates of results publication	
6.2.	Przekroje, kryteria i sposoby grupowania prezentowanych danych	27
	Sections, criteria and methods of grouping the presented data	
7.	Ocena jakości badania	32
	Evaluation of survey	
Bibliografia		34
	Bibliography	
Załączniki		35
	Annexs	
Załącznik 1.	Lista zmiennych	35
	Annex 1. List of variables	
Załącznik 2.	Działalność wydawnicza w latach 2009–2018	35
	Annex 2. Publishing activities in the years 2009–2018	
Załącznik 3.	Wzory formularzy sprawozdawczych	35
	Annex 3. Questionnaires	
Załącznik 4.	Streszczenie	35
	Annex 4. Summary	
Załącznik 5.	Konstrukcja wskaźnika profesjonalizacji zarządzania oraz kapitału społecznego	35
	Annex 5. Construction of management professionalization and networking social capital indexes	

Spis tablic

Tablica 1 Usytuowanie organizacji non-profit objętych badaniem 1.04.1. w sektorach instytucjonalnych rachunków narodowych.....	12
Tablica 2 Źródła danych administracyjnych i pozaadministracyjnych wykorzystywane w badaniu 1.04.01	19
Tablica 3 Terminy przekazania danych statystycznych edycji badania 1.04.01 zgodnie z PBSSP 2017 i 2018	22

Spis rysunków

Rysunek 1. Zakres podmiotowy badania w podziale na sprawozdania SOF-1, SOF-4s i SOF-5.....	10
Rysunek 2. Rodzaje sprawozdań w obszarze statystyki organizacji non-profit według lat PBSSP.....	13

Ważniejsze skróty

BJS	Baza Jednostek Statystycznych
CPV	Wspólny Słownik Zamówień (<i>Common Procurement Vocabulary</i>)
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
NIP	numer identyfikacji podatkowej
NUTS	Klasyfikacja Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych Nomenclature des unités territoriales statistiques
OPP	organizacja pożytku publicznego
PBSSP	Program badań statystycznych statystyki publicznej
PIT	podatek dochodowy od osób fizycznych
PKD	Polska Klasyfikacja Działalności
PS	Portal Sprawozdawczy
SIB	System Informatyczny Badania

Wstęp

Główny Urząd Statystyczny rozpoczął realizację badań organizacji non-profit w 1998 r. badaniem fundacji, stowarzyszeń i innych organizacji społecznych. Kolejne edycje badania były prowadzone w latach 1999, 2002 i 2006, jednak ich wyniki ani metodologia nie były prezentowane odbiorcom zewnętrznym. Pierwszy szczegółowy opis metodologii badania organizacji non-profit przedstawiono w opracowaniu Departamentu Badań Społecznych Głównego Urzędu Statystycznego pt. „Badanie PBSSP 2008 1.04.01 (023) Fundacje i stowarzyszenia oraz jednostki organizacyjne Kościoła Katolickiego, innych kościołów i związków wyznaniowych” z 2009 r. Niniejsze opracowanie stanowi aktualizację i rozszerzenie opisu metodologii badania obejmującego najszerszą część zbiorowości sektora non-profit. Prezentacja metodologii badania w postaci usystematyzowanego zeszytu metodologicznego jest konieczna ze względu na rozwój obszaru non-profit w ciągu ostatnich 10 lat.

Celem badania 1.04.01 *Stowarzyszenia, fundacje, samorząd gospodarczy i zawodowy oraz społeczne jednostki wyznaniowe* jest dostarczenie informacji charakteryzujących wybrane rodzaje organizacji sektora non-profit: stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, fundacje, społeczne podmioty wyznaniowe, samorząd gospodarczy i zawodowy. Określenie ich potencjału ekonomicznego i społecznego oraz skali i warunków prowadzonej działalności. Opracowane informacje służą do przygotowania rachunku sektora instytucji niekomercyjnych wyróżnianego w ramach rachunków narodowych, a także wykorzystywane są do monitorowania wskaźników w zakresie m.in. kapitału społecznego, ekonomii społecznej oraz realizacji ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

W pierwszej części opracowania przedstawiono zakres podmiotowy i przedmiotowy badania. Rozdział drugi opisuje metodykę pozyskiwania informacji oraz źródła danych, kolejne dwa rozdziały są poświęcone narzędziom zbierania danych i zmiennym występującym w badaniu. Zasady organizacji badania zostały omówione w rozdziale piątym, natomiast w szóstym przedstawiono formy prezentacji i udostępniania danych statystycznych. Rozdział siódmy zawiera opis ewaluacji badania.

Podstawę prawną badania *Stowarzyszenia, fundacje, samorząd gospodarczy i zawodowy oraz społeczne jednostki wyznaniowe* stanowią: ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej oraz rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie Programu badań statystycznych statystyki publicznej, wydawane co rok i wyznaczające zakres podmiotowy i przedmiotowy badań, a także rodzaje, formy i terminy udostępniania wynikowych informacji statystycznych.

1. Zakres podmiotowy i przedmiotowy badania

1.1. Zakres podmiotowy badania

Główny Urząd Statystyczny w badaniach organizacji non-profit jako podstawę przyjął rekomendowaną przez Organizację Narodów Zjednoczonych¹ międzynarodową statystyczną definicję organizacji non-profit. Zgodnie z nią do sektora non-profit zalicza się podmioty, które:

- są w odpowiednim stopniu sformalizowane (np. w wyniku zarejestrowania we właściwym urzędzie) lub przynajmniej ich cele, sposób działania i struktura mają charakter trwały;
- są instytucjonalnie odrębne od administracji publicznej;
- nie są nastawione na zysk (nie rozdzielają ewentualnej nadwyżki między swoich członków, pracowników itp.);
- są samorządne (władze i kierunki działania określone są wewnątrz organizacji);
- charakteryzują się dobrowolnością uczestnictwa w działalności organizacji.

Pojęcie sektora non-profit jest często utożsamiane z pojęciem organizacji pozarządowych zdefiniowanym w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Zawarta w ustawie definicja w dużej mierze pokrywa się z przytoczoną wyżej definicją sektora non-profit, zbieżne są następujące kryteria:

- charakter formalny (osoby prawne lub jednostki nieposiadające osobowości prawnej utworzone na podstawie przepisów prawa);
- separacja od administracji publicznej (organizacje niebędące jednostkami sektora finansów publicznych, w rozumieniu przepisów o finansach publicznych);
- charakter niezarobkowy (niedziałające w celu osiągnięcia zysku)².

W oparciu o powyższy przepis oraz interpretację całej ustawy, do sektora non-profit zostały zaliczone zarówno organizacje pozarządowe, jak i jednostki kościelne prowadzące działalność pożytku publicznego. W ramach badania *Stowarzyszenia, fundacje, samorząd gospodarczy i zawodowy oraz społeczne jednostki wyznaniowe* obowiązkiem sprawozdawczym obejmowane są następujące typy organizacji non-profit:

- fundacje działające na podstawie ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach;
- stowarzyszenia posiadające osobowość prawną działające na podstawie ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach, tj. typowe stowarzyszenia, związki stowarzyszeń, ochotnicze straże pożarne, a także stowarzyszenia sportowe (uczniowskie kluby sportowe, inne kluby sportowe i związki sportowe³);
- organizacje społeczne podobne do stowarzyszeń, tzn. jednostki, do których w pewnych zakresach stosuje się Prawo o stowarzyszeniach, lecz ich funkcjonowanie regulują odrębne ustawy (np. Polski Czerwony Krzyż, Polski Związek Działkowców, Polski Związek Łowiecki i koła łowieckie)⁴;
- społeczne podmioty wyznaniowe, czyli jednostki organizacyjne Kościoła katolickiego oraz innych kościołów i związków wyznaniowych, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego⁵ (np. działalność służącą celom humanitarnym, charytatywno-opiekuńczym, naukowym i oświatowo-wychowawczym). Funkcjonujące w oparciu o przepisy normujące stosunek

¹ *Handbook on Non-Profit Institutions in the System of National Accounts*, United Nations, New York 2003, s. 18-20, https://unstats.un.org/unsd/publication/seriesf/seriesf_91e.pdf (dostęp: 24.04.2019 r.).

² Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, art. 3 ust. 2 (tekst jedn.: Dz. U. z 2018 r. poz. 450 z późn. zm.).

³ Jest to część nieprowadzących działalności gospodarczej klubów sportowych niezarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowej. Wiedza na temat ich istnienia pochodzi z ewidencji klubów sportowych prowadzonych przez starostów. Wpis do ewidencji decyduje o nabyciu osobowości prawnej przez te stowarzyszenia.

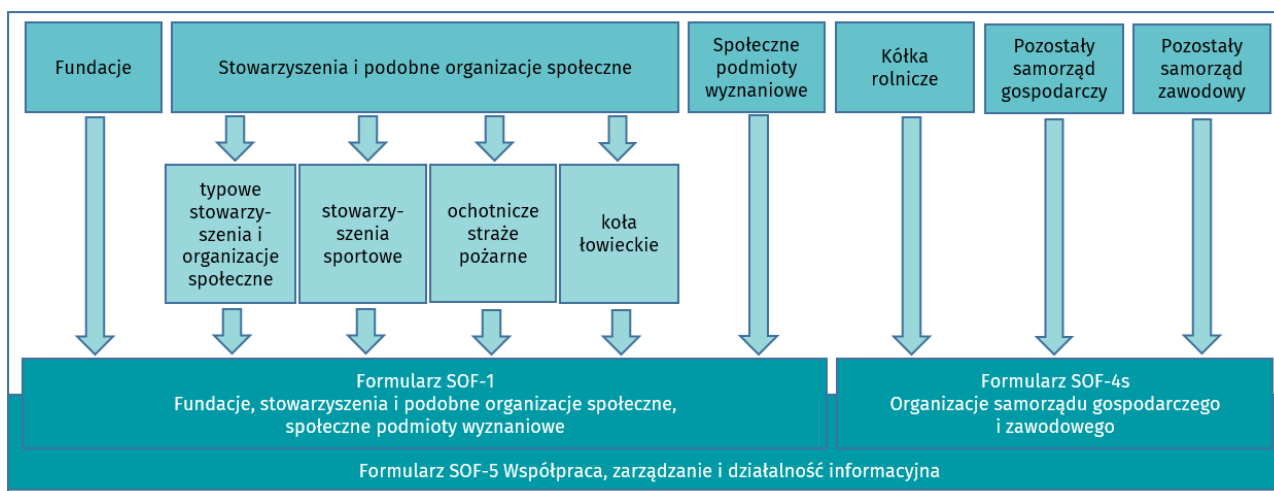
⁴ Od PBSSP 2020 do badania włączone zostaną koła gospodyń wiejskich, które na mocy ustawy z 2019 r. stanowią odrębny rodzaj organizacji społecznej.

⁵ Zadania wymienione w art.4. Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

- państwa do danego kościoła, związku wyznaniowego lub ustawę z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania. Badaniem nie zostały objęte jednostki tworzące strukturę i administrację kościołów (np. parafie, zbory, zakony, kurie biskupie, seminaria duchowne)⁶;
- organizacje samorządu gospodarczego działające na podstawie ustawy z dnia 30 maja 1989 r. o izbach gospodarczych i ustawy z dnia 22 marca 1989 r. o rzemiośle;
 - organizacje samorządu zawodowego rolników, działające na podstawie ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. o izbach rolniczych i ustawy z dnia 8 października 1982 r. o społeczno-zawodowych organizacjach rolników;
 - organizacje samorządu zawodowego niektórych przedsiębiorców działające na podstawie ustawy z dnia 30 maja 1989 r. o samorządzie zawodowym niektórych podmiotów gospodarczych, w tym w szczególności przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie transportu, handlu, gastronomii i usług oraz działające na mocy odrębnych ustaw, np. samorzady zawodów prawniczych, lekarskich⁷.

Ponadto w zakresie podmiotowym badania znajdują się stowarzyszenia zwykłe oraz przyparafialne organizacje Kościoła katolickiego. Dane w zakresie tych jednostek zbierane są co 2 lata. Informacje o stowarzyszeniach zwykłych pozyskiwane są od starostw powiatowych, natomiast o przyparafialnych organizacjach Kościoła katolickiego z Instytutu Statystyki Kościoła Katolickiego.

Rysunek 1. Zakres podmiotowy badania w podziale na sprawozdania SOF-1, SOF-4s i SOF-5

Dodatkowo w ramach badanych organizacji non-profit można wyróżnić grupę stowarzyszeń narodowościowych i etnicznych – zrzeszających członków społeczności narodowych i etnicznych, którym jest dedykowany osobny formularz.

1.2. Zakres przedmiotowy badania

W zakresie przedmiotowym badania można wyróżnić następujące zagadnienia:

- zakres prowadzonej działalności;
- członkostwo, praca społeczna;

⁶ Kościoły i związki wyznaniowe w Polsce, z wyłączeniem Kościoła katolickiego są przedmiotem corocznego badania GUS Wyznania religijne w Polsce (1.22.01). Natomiast Kościół katolicki z uwzględnieniem obrządków, diecezji i innych jednostek organizacyjnych Kościoła katolickiego objęty jest badaniem Statystyka obrządków Kościoła katolickiego w Polsce (1.22.07).

⁷ Do PBSSP 2014 samorząd gospodarczy i zawodowy był objęty razem z organizacjami pracodawców odrębnym badaniem (1.04.02.), po decyzji Rady Statystyki o konieczności zintegrowania w jednej karcie badania danych nt. działalności związków zawodowych i organizacji pracodawców, sprawozdanie samorządu gospodarczego i zawodowego zostało włączone do badania 1.04.01., tym samym rozszerzając jego zakres podmiotowy.

- praca płatna;
- finansowe aspekty działalności;
- zarządzanie i działalność informacyjna;
- współpraca z innymi podmiotami;
- uwarunkowania związane z posiadaniem statusu organizacji pożytku publicznego (OPP);
- charakterystyka działalności stowarzyszeń zrzeszających przedstawicieli mniejszości narodowych, etnicznych lub cudzoziemców.

Charakterystyka zakresu działalności organizacji non-profit obejmuje m.in. informacje o stanie aktywności, założycielach, terytorialnym zasięgu działalności, polach działalności statutowej, dziedzinie, na którą wydatkowane jest najwięcej środków finansowych, formach działalności, prowadzeniu odpłatnej działalności statutowej lub gospodarczej czy charakterze prowadzonych działań informacyjnych (sporządzanie i udostępnianie sprawozdań oraz sposoby informowania o działalności). W tym obszarze tematycznym uwzględniono również informacje o beneficjentach, rodzajach działań podejmowanych na rzecz osób fizycznych oraz organizowaniu większych imprez, a także uczestnictwie organizacji w projektach Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS).

Wśród informacji o członkostwie i pracy społecznej uwzględnione są zagadnienia dotyczące zrzeszania osób fizycznych i osób prawnych, składek członkowskich, wyborów do władz jednostki, członków organów kolegialnych, zaangażowania w pracę społeczną członków i wolontariuszy spoza organizacji oraz korzystania z pracy świadczonej przez osoby oddelegowane albo zobowiązane do pracy w ramach organizacji non-profit przez inną instytucję.

Praca płatna obejmuje stan zatrudnienia w organizacjach non-profit na dzień 31.12. – zatrudnienie etatowe (na podstawie umów o pracę) z uwzględnieniem płci, wieku i przynależności do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz pozaetatowe (na podstawie umów cywilnoprawnych). Pozyskiwane są również informacje o zatrudnionych, dla których jednostka stanowiła główne miejsce pracy, przeciętnym zatrudnieniu w roku oraz wpływie uczestnictwa w EFS na zatrudnienie w jednostce.

Finansowe aspekty działalności opisują działalność badanych organizacji z perspektywy ich potencjału ekonomicznego, w tym: przychodów według ich źródeł z uwzględnieniem podziału na publiczne i niepubliczne, wyniku finansowego jednostki za rok poprzedzający rok sprawozdawczy, poniesionych kosztów, w tym wynagrodzeń. Uzupełniają je informacje o posiadanych środkach trwałych oraz poniesionych nakładach inwestycyjnych, z wyróżnieniem budynków, budowli i lokali.

Kolejny obszar dotyczący zarządzania jednostką obejmuje następujące informacje: działania mające na celu motywowanie do pracy pracowników, członków jednostki, pozyskiwanie nowych członków i wolontariuszy, skład organu zarządzającego według płci, stażu pracy i jej odpłatności, uczestnictwo personelu w szkoleniach, sposób prowadzenia księgowości, konsultacje planów działalności, sporządzanie analizy potrzeb osób, na rzecz których jednostka świadczyła usługi. Ponadto charakterystyka obejmuje także działalność informacyjną jednostki, w tym: sporządzanie i udostępnianie rocznych sprawozdań z działalności oraz sposoby informowania o działalności.

Obszar współpracy z innymi podmiotami obejmuje współpracę z instytucjami publicznymi, organizacjami non-profit, przedsiębiorstwami. Zawiera informacje dotyczące częstotliwości, celów współpracy, dziedziny i jej barier, a dodatkowo charakterystykę i ocenę współpracy z administracją samorządową.

Osobną część poświęcono organizacjom posiadającym status OPP. W zakresie zainteresowań badawczych znalazły się następujące zagadnienia: pozyskiwanie 1% podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT), prowadzenie kampanii informacyjnej w celu pozyskania 1% i wydatkowanie na ten cel środków, a także uwzględnianie szczegółowych celów wydatkowania środków z 1% wskazanych przez podatników.

Charakterystyka działalności stowarzyszeń zrzeszających przedstawicieli mniejszości narodowych, etnicznych lub cudzoziemców obejmuje dodatkowo zagadnienia w zakresie inicjatyw kulturalnych, wiedzy o nierównym traktowaniu członków mniejszości i powiązaniach organizacyjnych między badanymi stowarzyszeniami.

1.3. Odbiorcy danych

Dane pozyskane w badaniu zaspokajają potrzeby informacyjne zarówno samych organizacji non-profit, jak również instytucji wspierających rozwój społeczeństwa obywatelskiego i działalność organizacji non-profit, w tym organizacji pożytku publicznego. Wyniki badania są wykorzystywane m.in. do oceny efektywności prowadzonej w tym zakresie polityki społecznej. Ministerstwa właściwe do spraw rozwoju i polityki społecznej wykorzystywały wyniki poprzednich edycji badania do monitorowania Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki oraz funkcjonowania ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Dane pozyskane w badaniu służyły także do opracowania diagnozy sytuacji na potrzeby: „Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018–2030”, „Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku, Ekonomii Solidarności Społecznej” oraz „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)”. Obecnie dane te użytkowane są także przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów oraz Narodowy Instytut Wolności, który jest agencją wykonawczą odpowiedzialną za wspieranie społeczeństwa obywatelskiego, działalności pożytku publicznego i wolontariatu. Z kolei jednostkom samorządu terytorialnego dane te są pomocne przy tworzeniu m.in. rocznego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Dane określające potencjał ekonomiczny organizacji non-profit są wykorzystywane na potrzeby innych badań i analiz prowadzonych przez statystykę publiczną, takich jak: opracowanie rachunków narodowych według sektorów instytucjonalnych, badanie zatrudnienia w gospodarce narodowej, obliczenie narodowego rachunku zdrowia czy do identyfikacji jednostek prowadzących działalność badawczo-rozwojową⁸.

Dane z badań serii SOF stanowią główne źródło danych o sektorze instytucji niekomercyjnych (S15) wykorzystywane przez rachunki narodowe. Choć większość tych organizacji tworzy sektor S15 to część z nich, w oparciu o metodologię ESA 2010, jest przeklasyfikowywana do innych sektorów instytucjonalnych i tak: fundacje skarbu państwa oraz ochotnicze straże pożarne zaliczane są do sektora instytucji rządowych i samorządowych (S13), organizacje samorządu gospodarczego, zawodowego i pracodawców ze względu na działania na rzecz przedsiębiorstw – do sektora przedsiębiorstw niefinansowych (S11), z kolei kilka jednostek enumeratywnie wskazanych przez Departament Rachunków Narodowych (np. Związek Banków Polskich) – do sektora przedsiębiorstw finansowych. Wśród pozostałych jednostek przeprowadzany jest test rynkowości i te podmioty, które w co najmniej 2 kolejnych obserwacjach ponad 50% kosztów swojej działalności pokrywają z przychodów o charakterze rynkowym, również klasyfikowane są do sektora przedsiębiorstw niefinansowych.

Tablica 1. Usytuowanie organizacji non-profit objętych badaniem 1.04.1. w sektorach instytucjonalnych rachunków narodowych

Rodzaje podmiotów	Sektory instytucjonalne rachunków narodowych			
	przedsiębiorstwa niefinansowe (S.11)	przedsiębiorstwa finansowe (S.12)	instytucje rządowe i samorządowe (S.13)	podmioty non-profit działające na rzecz gospodarstw domowych (S.15)
Fundacje	X		X	X
Stowarzyszenia	X	X	X	X
Podobne organizacje społeczne				X
Społeczne podmioty wyznaniowe				X
Organizacje samorządu gospodarczego i zawodowego	X	X		

⁸ Na potrzeby tworzenia operatu do badań w tym zakresie.

Pozyskane w badaniu informacje mogą również służyć do porównań międzynarodowych w zakresie badań ekonomicznych i społecznych zasobów oraz działalności organizacji non-profit zgodnych z metodologią zawartą w *Handbook on Non-profit Institutions in the System of National Accounts* (United Nations 2003)⁹.

2. Rodzaj i metoda badania

Badanie 1.04.01. realizowane jest za pomocą formularzy statystycznych, które wypełniane są przez organizacje objęte obowiązkiem sprawozdawczym. Dodatkowo w ramach badania opracowywane są dane pozyskiwane ze źródeł administracyjnych i pozaadministracyjnych. W badaniu wykorzystywanych jest kilka formularzy sprawozdań, których wybór uzależniony jest od rodzaju podmiotu oraz zakresu przedmiotowego. Formularz SOF-1 *Sprawozdanie z działalności fundacji, stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych* realizowany jest co 2 lata od badania za 2008 r. Formularz SOF-4 *Sprawozdanie z działalności samorządu gospodarczego i zawodowego oraz organizacji pracodawców* wdrożony został również w cyklu 2-letnim od 2010 r. i realizowany jest równoległe z SOF-1. W programie badań statystycznych statystyki publicznej (PBSSP) 2018 została wprowadzona jego nowa wersja o symbolu SOF-4s *Sprawozdanie z działalności samorządu gospodarczego i zawodowego*¹⁰. W ramach PBSSP 2011 po raz pierwszy zrealizowano badanie z wykorzystaniem formularza SOF-5 *Sprawozdanie o współpracy, zarządzaniu i działalności informacyjnej wybranych organizacji non-profit*, w ramach dedykowanej temu formularzowi karty badania 1.04.05. Początkowo formularzem obejmowano populację spójną z formularzem SOF-1, następnie rozszerzono ją o zbiorowość SOF-4, a od PBSSP 2015 został zintegrowany w jedną kartę badania z formularzami SOF-1 i SOF-4s i jest realizowany z nimi naprzemiennie co drugi rok. Formularz SOF-5SN *załącznik do sprawozdania SOF-5 dla stowarzyszeń zrzeszających przedstawicieli mniejszości narodowych, etnicznych lub cudzoziemców* włączono do omawianego badania w PBSSP 2015 i od 2016 r. realizowane jest jak załącznik do formularza SOF-5¹¹.

Dobór jednostek do sprawozdań prowadzony jest dwiema metodami: pełną i reprezentacyjną. Metodą pełną dobierane są jednostki do kartoteki badania na formularzu SOF-4s. W badaniu realizowanym na formularzach SOF-1 oraz SOF-5 wykorzystywana jest metoda reprezentacyjna, jednak część zakresu podmiotowego badania objęta jest też badaniem pełnym (szerszy opis w podrozdziale 2.2. niniejszego zeszytu).

Rysunek 2. Rodzaje sprawozdań w obszarze statystyki organizacji non-profit według lat PBSSP

2008	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
• SOF-1	• SOF-1 • SOF-4	• SOF-5	• SOF-1 • SOF-4 • SOF-1e • SOF-4e	• SOF-5	• SOF-1 • SOF-4 • SOF-1e • SOF-4e	• SOF-5 • SOF-5SN	• SOF-1 • SOF-4 • SOF-1/4e	• SOF-5 • SOF-5SN	• SOF-1 • SOF-4s • SOF-1/4e	• SOF-5 • SOF-5SN	• SOF-1 • SOF-4s • SOF-1/4e

W związku z potrzebą uogólnień danych zebranych od organizacji, które wypełniły sprawozdania, na całą populację aktywnych podmiotów non-profit przeprowadzane jest we wszystkich województwach badanie ewidencyjne na formularzu: SOF-1/4e (*Informacja ewidencyjna o podmiotach, które nie wypełniły sprawozdania SOF-1 lub SOF-4s*). Celem tego badania jest przede wszystkim rozpoznanie stanu aktywności jednostek, z którymi nie udało się nawiązać kontaktu w trakcie zbierania sprawozdań SOF-1 i SOF-4s.

⁹ https://unstats.un.org/unsd/publication/seriesf/seriesf_91e.pdf

¹⁰ Dla organizacji pracodawców została stworzona odrębna wersja sprawozdania (SOF-4p), które od PBSSP 2018 realizowane jest łącznie ze sprawozdaniami związków zawodowych w ramach karty badania 1.04.08 *Partnerzy dialogu społecznego - organizacje pracodawców i związki zawodowe*.

¹¹ We wcześniejszych PBSSP funkcjonowało ono jako niezależne badanie „Stowarzyszenia narodowościowe”, realizowane na formularzu o symbolu SN.

Od 2010 r. sukcesywnie poszerzany jest zakres danych administracyjnych wykorzystywanych w badaniu 1.04.01 na wszystkich etapach prac: przy tworzeniu kartoteki do badania, do weryfikacji danych ze sprawozdań, przy konstrukcji wag i imputacji brakujących odpowiedzi, a także bezpośrednio do opracowania prezentowanych wyników. Charakterystyka wykorzystywanych źródeł danych administracyjnych znajduje się w rozdziałach 2.1. oraz 3.2.

2.1. Źródła danych do tworzenia kartotek

Podstawowym źródłem danych do tworzenia kartotek do badań statystycznych w obszarze statystyki organizacji non-profit jest Baza Jednostek Statystycznych (BJS). Szczegółowy opis doboru jednostek do badania został przedstawiony w podrozdziale 2.2. niniejszego zeszytu. Oprócz informacji pochodzących z BJS, do utworzenia kartotek dla badania realizowanego na formularzach SOF-1 i SOF-4s¹² dodatkowo wykorzystywane są dane pochodzące ze źródeł administracyjnych, które są przekazywane przez gestorów zgodnie z zapisami w PBSSP na dany rok:

- dane starostw powiatowych i urzędów miast na prawach powiatu – pozyskiwane w formie wykazu stowarzyszeń rejestrowych i zwykłych (nieposiadających osobowości prawnej), nadzorowanych ze względu na siedzibę przez te urzędy; do kartoteki wykorzystywane są dane teleadresowe oraz o stanie aktywności stowarzyszeń;
- dane Ministerstwa Finansów z Systemu Informacji Podatkowej w zakresie OPP, które otrzymały w danym roku sprawozdawczym 1% należnego podatku (za poprzedni rok), danych o podatnikach podatku dochodowego od osób prawnych oraz PIT; dane jednostkowe dotyczące osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej pochodzą z Krajowej Ewidencji Podatników;
- dane Ministerstwa Sprawiedliwości z rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji, publicznych zakładów opieki zdrowotnej oraz z rejestru przedsiębiorców służą do weryfikacji statusu OPP oraz sprawdzenia, które organizacje posiadają zarejestrowaną działalność gospodarczą;
- dane Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju z Systemu Teleinformatycznego SL2014 – o projektach współfinansowanych z EFS, w tym o beneficjentach, wartości projektów i okresie ich realizacji; na podstawie powyższych informacji weryfikowane są organizacje uczestniczące w projektach EFS;
- dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych otrzymywane z Centralnego Rejestru Płatników Składek i Centralnego Rejestru Ubezpieczonych dotyczące jednostek zatrudniających pracowników; pozwalają określić liczbę osób pracujących w danej jednostce, dodatkowo z tego źródła pozyskiwane są uzupełniające dane teleadresowe;
- dane Ministerstwa Edukacji Narodowej z Systemu Informacji Oświatowej na temat organów prowadzących placówki oświatowe (tj. szkoły, przedszkola); pozyskiwane są w celu wyodrębnienia organizacji prowadzących placówki oświatowe.

2.2. Dobór jednostek do kartotek sprawozdań SOF

Do kartoteki wybierane są organizacje non-profit posiadające osobowość prawną, charakteryzujące się formą prawną zgodną z zakresem podmiotowym badania (zob. Rysunek 1), a także mające na dzień 31 grudnia stan aktywności prawno-ekonomicznej w BJS określony jako jednostki aktywne – prowadzące działalność.

W związku z tym, że część jednostek nie dokonuje aktualizacji stanu aktywności w rejestrach urzędowych, w każdej edycji badania konieczne jest sprawdzenie stanu aktywności w oparciu o źródła danych wymienionych w podrozdziale 2.1. Na tej podstawie z operatu badania opracowywanego na podstawie BJS usuwa się jednostki po spełnieniu dwóch warunków równocześnie:

- starostwa powiatowe i urzędy miast na prawach powiatu w ewidencji stowarzyszeń oznaczyły daną jednostkę jako tę która zakończyła działalność, z którą brak jest kontaktu lub nie ma informacji o stanie jej aktywności;

¹² Kartoteka dla badania na formularzu SOF-5 tworzona jest na podstawie kartoteki dla badania na formularzach SOF-1 i SOF-4s.

- jednostka nie uzyskała przychodów lub kosztów¹³ na podstawie danych z Ministerstwa Finansów i nie zatrudniała osób¹⁴ na podstawie danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Dla przykładu w badaniu za 2016 r. możliwe było zmniejszenie liczby jednostek w operacie o 22,5% z 151,7 tys. do 118,6 tys. Na podstawie tak przygotowanego operatu do kartoteki badania 1.04.01 na formularzu SOF-1 jednostki dobierane są dwuetapowo: najpierw celowo, w oparciu o niżej podane kryteria, a następnie z pozostałej części losowana jest próba warstwowa.

Jednostki z doboru celowego objęte są badaniem pełnym. Podyktowane jest to faktem, iż są to podmioty o dużym potencjale społecznym lub ekonomicznym bądź tworzą one na tyle zróżnicowaną wewnątrznie zbiorowość, że zastosowanie doboru losowego skutkowałoby niską precyzją ocen w odniesieniu do badanej zbiorowości.

Do kartoteki badania realizowanego na formularzu SOF-1 kwalifikowane są, na zasadzie doboru celowego, następujące podmioty:

- jednostki, które mają zarejestrowaną działalność gospodarczą i równocześnie przychody powyżej 100 tys. zł lub zatrudniały do 5 osób;
- jednostki posiadające status OPP, które złożyły pełne sprawozdanie finansowe i merytoryczne do Narodowego Instytutu Wolności;
- projektodawcy EFS;
- jednostki zatrudniające powyżej 5 osób;
- społeczne podmioty wyznaniowe;
- stowarzyszenia mniejszości narodowych, etnicznych i cudzoziemców;
- jednostki świadczące zinstytucjonalizowane usługi społeczne:
 - wodne ochotnicze pogotowia ratunkowe, górskie ochotnicze pogotowia ratunkowe i Tatrzańskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe¹⁵;
 - jednostki, które mają zawarte kontrakty z Narodowym Funduszem Zdrowia;
 - jednostki występujące w kartotekach do badań dotyczących pomocy społecznej, realizowanych na formularzach PS-01 *Sprawozdanie instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz placówek wsparcia dziennego*, PS-03 *Sprawozdanie zakładu stacjonarnej pomocy społecznej* i OD-1 *Żłobki i kluby dziecięce*;
 - jednostki prowadzące centra integracji społecznej, zakłady aktywności zawodowej i warsztaty terapii zajęciowej;
 - jednostki występujące w kartotekach do badań o symbolu K dotyczących kultury (K-01 *Sprawozdanie z działalności artystycznej i rozrywkowej*, K-02 *Sprawozdanie z działalności muzeum i instytucji paramuzealnej*, K-05 *Sprawozdanie z działalności wystawienniczej*, K-07 *Sprawozdanie z działalności centrum kultury, domu kultury, ośrodka kultury, klubu, świetlicy*, K-08 *Sprawozdanie kina*);
 - jednostki prowadzące placówki oświatowe według bazy Systemu Informacji Oświatowej.

Z pozostałej grupy jednostek nie dobranej do kartoteki na podstawie powyższych kryteriów losuje się próbę. Próba losowa do badania na formularzu SOF-1 ma charakter warstwowy i proporcjonalny. Warstwy stanowią:

- **województwa** z wydzieleniem największych miast, tj.: Warszawy, Krakowa, Łodzi, Wrocławia, Lublina, Gdańska, Katowic, Szczecina i Poznania (25 grup); **w ramach warstwy województwa** proporcjonalnie losowane są **powiaty**;
- **forma prawna**, tj. fundacje oraz stowarzyszenia i inne organizacje społeczne (2 grupy); **w ramach warstwy stowarzyszeń** proporcjonalnie losowane są:
 - ochotnicze straże pożarne;
 - koła łowieckie;
 - stowarzyszenia sportowe;
 - pozostałe organizacje.

¹³ Informacje dotyczą poprzedniego roku.

¹⁴ Informacje dotyczą roku, za który jest realizowane badanie.

¹⁵ Jednostki wybierane są po nazwie spośród podmiotów uprawnionych do wykonywania zadań ratownictwa górskiego i wodnego.

Liczebność próby zostaje ustalona przy założeniu, że względny błąd standardowy szacowanych parametrów nie powinien przekroczyć 5,0%. Ze względu na występowanie w kartotece 15,0%¹⁶ udziału jednostek nieaktywnych oraz występowanie podmiotowych braków danych, w każdej z warstw zostaje wylosowanych o 20,0% więcej jednostek. Losowanie zwiększonej próby pozwala na zachowanie założonej precyzji. Po wylosowaniu próby według wyżej określonych założeń weryfikuje się, czy znalazła się w niej odpowiednia do otrzymania reprezentatywnych danych liczebność jednostek z poszczególnych klas zatrudnienia (0, 1–5) i kategorii lokalizacji jednostki (gminy: miejska, wiejska, miejsko-wiejska). Ostatecznie kartoteka SOF-1 uwzględniająca zarówno dobór celowy, jak i losowy, stanowiła 28,5% liczebności jednostek w operacie za 2018 r.

Do kartoteki badania przeprowadzanego na formularzu SOF-4s wybierane są wszystkie jednostki samorządu gospodarczego i zawodowego. Natomiast w kartotece badania realizowanego na formularzu SOF-5 znajdują się wszystkie podmioty z kartoteki SOF-1 i SOF-4s, które złożyły sprawozdania w roku poprzednim.

2.3. Uogólnienie – dokładność i precyzja oszacowań

Ze względu na to, że kompletność badania realizowanego na formularzach SOF-1, SOF-4s i SOF-5 nie osiąga 100,0%, a także część badania na formularzach SOF-1 i SOF-5 realizowana jest na próbie, do zbioru wynikowego zostają skonstruowane wagi analityczne, które umożliwiają uogólnienie pozyskanych danych na całą populację aktywnych jednostek oraz zwiększają precyzję wyników. Wagi dla zbiorowości objętej badaniem pełnym i reprezentacyjnym tworzone są oddzielnie. Dla wszystkich jednostek dobranych celowo do badania pierwotna waga wynosi 1. Jednostki objęte doborem losowym otrzymują pierwotną wagę, która jest ilorzem liczebności populacji danej warstwy przez liczebność próby wylosowanej. Do przygotowania wag zostają wydzielone następujące warstwy – podregion (72) i rodzaj organizacji (6). Ponadto w badaniu realizowanym na formularzu SOF-5 populacja jednostek jest zmodyfikowana pod kątem zmian zachodzących w operacie badania realizowanego na formularzu SOF-1 i SOF-5. Na podstawie aktualizacji są dodane lub odejmowane liczebności organizacji w danych warstwach.

W związku z tym, że nie wszystkie jednostki przekazują dane, tj. odmówiły udziału w badaniu lub były nieaktywne w okresie sprawozdawczym, konieczne jest skorygowanie pierwotnych wag. Przed przystąpieniem do pierwszej korekty, każdej jednostce biorącej udział w badaniu nadaje się symbol oznaczający uczestnictwo w badaniu lub stan aktywności.

Na potrzeby badania wyróżniono cztery kategorie stanu aktywności podmiotów (ra):

- ra_1 , gdy jednostka jest aktywna i złoży sprawozdanie;
- ra_2 , gdy jednostka jest aktywna, ale nie złoży sprawozdania;
- ra_3 , gdy jednostka jest nieaktywna;
- ra_4 , gdy nie uda się nawiązać kontaktu z jednostką.

W zakresie jednostek, z którymi nie uda się nawiązać kontaktu, symbolizowanych jako (stan aktywności ra_4), wykorzystuje się informacje o aktywności z badania ewidencyjnego SOF-1/4e. Jeśli w trakcie badania ewidencyjnego także nie można nawiązać kontaktu, przyjmuje się, że taka jednostka jest nieaktywna. Metoda korekty wag analitycznych w badaniach realizowanych na formularzach SOF-1, SOF-4s i SOF-5 jest taka sama. Wagi analityczne są przygotowywane dla każdej z warstw osobno. Pierwsza korekta wag zostaje przeprowadzona w każdej warstwie według następującego wzoru:

$$w' = waga \times f_x$$

gdzie:

$waga$ – pierwotna waga warstwy x wynikająca z doboru jednostek do badania (opis powyżej),

f_x – współczynnik korekty aktywności dla poszczególnych warstw.

¹⁶ Procent określony na podstawie wyników z poprzednich edycji badań.

Współczynnik korekty aktywności zostaje obliczony dla każdej warstwy osobno w oparciu o wzór:

$$f_x = \frac{ra_1 + ra_2}{n - ra_4}$$

gdzie:

n – liczba jednostek danej warstwy

Druga korekta jest dokonana ze względu na braki odpowiedzi w poszczególnych warstwach. Do korekty wag stosuje się następujący wzór:

$$w'' = w' \times \frac{\sum w'}{\sum_{ra=1} w'}$$

gdzie:

w' – waga warstwy x po pierwszej korekcie

$\sum w'$ – suma wag warstwy x po pierwszej korekcie

$\sum_{ra=1} w'$ – suma wag warstwy x dla jednostek, którym został przypisany kod ra_1 .

Wagi są korygowane tylko dla tych jednostek, którym przypisano ra_1 , czyli dla jednostek aktywnych, które złożyły sprawozdanie. Opisana metoda konstruowania i korygowania wag jest stosowana także w innych badaniach Głównego Urzędu Statystycznego.

3. Charakterystyka narzędzi zbierania danych

3.1. Formularze badania 1.04.01

Wśród narzędzi zbierania danych w badaniu 1.04.01 *Stowarzyszenia, fundacje, samorząd gospodarczy i zawodowy oraz społeczne jednostki wyznaniowe w PBSSP 2017 i PBSSP 2018* stosowane były formularze:

- SOF-1 *Sprawozdanie z działalności fundacji, stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych;*
- SOF-4s *Sprawozdanie z działalności samorządu gospodarczego i zawodowego;*
- SOF-1/4e *Informacja ewidencyjna o podmiotach, które nie wypełniły sprawozdania SOF-1 lub SOF-4s;*
- SOF-5 *Sprawozdanie o współpracy, zarządzaniu i działalności informacyjnej wybranych organizacji non-profit;*
- SOF-5SN *Załącznik do sprawozdania SOF-5 dla stowarzyszeń zrzeszających przedstawicieli mniejszości narodowych, etnicznych lub cudzoziemców.*

Formularze SOF-1 i SOF-4s wykorzystywane równolegle w realizowanym jednym cyklu badawczym są z jednej strony na tyle spójne, by zapewnić porównywalność kluczowych zmiennych społeczno-ekonomicznych, a z drugiej strony uwzględniają szereg pytań szczegółowych, co pozwala na zobrazowanie specyfiki jednostek, których dotyczą. Z kolei dane zbierane w roku następnym na formularzu SOF-5 stanowią przede wszystkim uzupełnienie informacji zbieranych w ramach formularzy SOF-1 i SOF-4s. Formularz SOF-5SN został zmodyfikowany i włączony do badania 1.04.01 jako załącznik do formularza SOF-5. Poprzednia edycja formularza SOF-5SN przed 2015 r. obejmowała oddzielne badanie: Stowarzyszenia narodowościowe i etniczne na formularzu SN-01. Z kolei formularz SOF-1/4e jest ankietą statystyczną wypełnianą przez ankietatorów we wszystkich województwach. Służy do pozyskania danych potrzebnych do uogólnienia wyników oraz do weryfikacji jakości pracy podczas realizacji badania zasadniczego na formularzach SOF-1 i SOF-4s. Poniżej szczegółowo zaprezentowane zostały zakresy poszczególnych formularzy.

Formularz SOF-1 służy pozyskaniu informacji charakteryzujących najliczniejszą zbiorowość sektora non-profit tj. fundacje, stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne określeniu ich potencjału ekonomicznego i społecznego oraz kierunków, form i adresatów działalności. Struktura formularza obejmuje siedem działów:

- Dział I – *Podstawowe informacje o działalności jednostki* – zawiera pytania na temat dziedziny, zasięgu, formy i charakteru działalności jednostki sprawozdawczej, a także najpoważniejszych problemów w działalności / funkcjonowaniu organizacji;
- Dział II – *Uczestnictwo w projektach EFS* – określa charakter uczestnictwa w projektach współfinansowanych z EFS i jego wpływ na zatrudnienie w organizacji;
- Dział III – *Odbiorcy statutowej działalności jednostki (beneficjenci, podopieczni)* – ma na celu pozyskanie danych na temat rodzaju i liczby beneficjentów działalności organizacji oraz rodzaju działań podejmowanych na rzecz odbiorców indywidualnych;
- Dział IV – *Członkowie, osoby pracujące społecznie oraz inne osoby nieodpłatnie wykonujące świadczenia w ramach jednostki* – służy zebraniu informacji na temat liczby członków i wolontariuszy oraz ich pracy społecznej;
- Dział V – *Pracujący na podstawie stosunku pracy oraz umów cywilnoprawnych* – określa skalę zatrudnienia na podstawie umów o pracę oraz umów cywilnoprawnych;
- Dział VI – *Środki trwałe, nakłady inwestycyjne* – zawiera pytania na temat posiadanych środków trwałych i poniesionych nakładów inwestycyjnych;
- Dział VII – *Przychody i koszty jednostki* – służy zebraniu danych na temat przychodów i kosztów prowadzonej działalności;
- *Dane ewidencyjne* – zawierają podstawowe dane teledadresowe organizacji.

Zakres przedmiotowy formularzy SOF-1 oraz SOF-4s jest spójny, ale z uwagi na specyfikę działalności samorządu gospodarczego i zawodowego część pytań została dostosowana do tej zbiorowości. W SOF-4s, inaczej niż w SOF-1, skonstruowane zostały pytania o rodzaj i formę działalności statutowej (dział I) oraz o odbiorców działań jednostki (dział II). Na formularz składają się:

- Dział I – *Podstawowe informacje o działalności jednostki* – służący zebraniu danych na temat branży, zasięgu, formy i charakteru działalności jednostki sprawozdawczej;
- Dział II – *Odbiorcy statutowej działalności jednostki (beneficjenci)* – mający na celu pozyskanie informacji na temat rodzaju grup beneficjentów działalności organizacji;
- Dział III – *Członkowie, osoby pracujące społecznie oraz inne osoby nieodpłatnie wykonujące świadczenia w ramach jednostki* – zawierający pytania na temat liczby członków i wolontariuszy oraz ich pracy społecznej;
- Dział IV – *Pracujący na podstawie stosunku pracy oraz umów cywilnoprawnych* – określający zatrudnienie na podstawie umów o pracę oraz w ramach umów cywilnoprawnych;
- Dział V – *Uczestnictwo w projektach EFS* – opisujący charakter uczestnictwa w projektach współfinansowanych z EFS i jego wpływ na zatrudnienie w organizacji;
- Działy VI i VII wraz z danymi ewidencyjnymi w całości są spójne z formularzem SOF-1.

Formularz SOF-1/4e służy do badania ewidencyjnego i dotyczy jednostek sprawozdawczych, objętych wcześniej badaniem podstawowym, które nie złożyły sprawozdania SOF-1 lub SOF-4s oraz dla których w trakcie realizacji badania nie ustalono stanu aktywności prawno-ekonomicznej. Kwestionariusz składa się z dwóch głównych działów:

- Dział I – *Realizacja badania kontrolnego* – ma charakter pomocniczy, zbiera informacje o metodach i źródłach wykorzystanych do nawiązania kontaktu z jednostką sprawozdawczą podczas badania ewidencyjnego oraz końcowy wynik podejmowanych prób kontaktu;
- Dział II – *Informacje o jednostce sprawozdawczej, która nie wypełniła formularza SOF* – obejmuje podstawowe informacje o jednostce sprawozdawczej, w tym: powód niezłożenia sprawozdania, stan jej aktywności prawno-ekonomicznej w momencie badania kontrolnego, stan zatrudnienia oraz podstawowe dane teledadresowe.

Zakres przedmiotowy formularza SOF-5 obejmuje dodatkowy zakres danych nie zbieranych na formularzach SOF-1 i SOF-4s o zagadnienia związane ze współpracą badanych organizacji, działalnością informacyjną i zarządzaniem. Składa się z następujących działów:

- Dział I – *Stan aktywności jednostki* – zawiera pytania filtrujące dotyczące podstawowych informacji o aktywności jednostki;
- Dział II – *Zarządzanie jednostką* – dotyczy zarządzania jednostką na trzech poziomach: zasobami ludzkimi, działalnością i majątkiem;
- Dział III – *Ogólne dane o współpracy jednostki z innymi podmiotami* – służy zebraniu informacji, z jakimi podmiotami i w jakim celu współpracowały badane jednostki oraz czy tej współpracy towarzyszyły konkretne bariery;
- Dział IV – *Współpraca z administracją publiczną (rządową, samorządową i jednostkami im podległymi)* – służy zebraniu szczegółowych danych na temat współpracy i jej oceny na kilku płaszczyznach;
- Dział V – *Współpraca z organizacjami pozarządowymi itp.* – służy zebraniu szczegółowych danych na temat liczby organizacji, z którymi jednostka sprawozdawcza współpracowała oraz głównej dziedziny tej kooperacji;
- Dział VI – *Współpraca z przedsiębiorstwami* – służy zebraniu szczegółowych danych m.in. o liczbie przedsiębiorstw, z którymi jednostka współpracowała, formie tej współpracy i korzyściach odniesionych przez przedsiębiorstwa;
- Dział VII – *Działalność informacyjna jednostki* – ma na celu pozyskanie danych dotyczących komunikacji organizacji ze środowiskiem zewnętrznym organizacji oraz transparentności podejmowanych działań;
- Dział VIII – *Organizacje pożytku publicznego (OPP)* – zawiera pytania kierowane do organizacji posiadających status OPP, dotyczące korzystania z mechanizmu 1% podatku dochodowego;
- *Dane ewidencyjne* – zawierają podstawowe dane teled adresowe organizacji.

Adresatami załącznika SOF-5SN są stowarzyszenia zrzeszające przedstawicieli mniejszości narodowych i etnicznych oraz cudzoziemców. Zebrane dane dostarczają informacji na temat ich rodzaju, liczby członków, rozmieszczenia na terenie kraju oraz prowadzonej działalności statutowej. Dane na tym załączniku są zbierane na zasadzie dobrowolności.

Wzory formularzy sprawozdawczych zostały zaprezentowane w Załączniku 3. niniejszego zeszytu.

3.2. Pozostałe źródła danych

Obok danych pochodzących ze sprawozdań SOF-1, SOF-4s i SOF-5 w badaniu wykorzystuje się dane ze źródeł administracyjnych i pozaadministracyjnych, które wyszczególniono w Tablicy 2.

Tablica 2. Źródła danych administracyjnych i pozaadministracyjnych wykorzystywane w badaniu 1.04.01

Gestor danych administracyjnych	Źródło danych administracyjnych i pozaadministracyjnych	Charakterystyka i rodzaj źródła danych administracyjnych
Starostwa powiatowe, urzędy miast na prawach powiatu	Wykaz stowarzyszeń nadzorowanych ze względu na siedzibę przez starostę lub prezydenta miasta na prawach powiatu	Dane pozyskiwane są w formie wykazu stowarzyszeń nadzorowanych przez starostę lub prezydenta miasta na prawach powiatu właściwego ze względu na siedzibę stowarzyszenia. Dane te służą do opracowania informacji o liczbie aktywnych stowarzyszeń zwykłych i prowadzonych działań w zakresie nadzoru.
Institut Statystyki Kościoła Katolickiego	Badanie przyparafialnych organizacji Kościoła katolickiego	Dane Instytutu Statystyki Kościoła Katolickiego z badania przyparafialnych organizacji Kościoła katolickiego realizowanego na zlecenie Głównego Urzędu Statystycznego co 2 lata. Badanie jest przeprowadzone z wykorzystaniem spójnego z SOF-1 formularza badawczego na reprezentatywnej próbie parafii. Dane stanowią uzupełnienie zakresu przedmiotowego organizacji non-profit. Ponadto, na potrzeby badania wykorzystuje się informacje ze spisu parafii, tj. badania pełnego, realizowanego co 5 lat. Informacje ze spisu parafii służą do określenia liczby podmiotów i ważenia wyników z badania reprezentacyjnego.

Tablica 2. Źródła danych administracyjnych i pozaadministracyjnych wykorzystywane w badaniu 1.04.01 cd.

Ministerstwo Finansów	System Informacji Podatkowej	Zakres danych dotyczy OPP, które otrzymały 1% należnego podatku, danych o podatnikach podatku dochodowego od osób prawnych. Dane jednostkowe dotyczące osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej pochodzą z Krajowej Ewidencji Podatników. Zbiory umożliwiają kontrolę jakości danych z badań. Na ich podstawie następuje imputacja, szacowanie danych oraz sprawdzenie wag analitycznych. Służą m.in. do ustalenia liczby organizacji, które uzyskały przychody, korekty sumy przychodów ogółem, 1% podatku i kosztów badanych organizacji.
		Dane o podatnikach PIT przekazujących 1% podatku na rzecz OPP. Na podstawie danych możliwe jest prezentowanie podstawowych charakterystyk (m.in. zmiennych demograficznych) dot. osób przekazujących 1% podatku.
		Wykorzystanie danych jednostkowych w zakresie płatników PIT nieprowadzących samodzielnie działalności gospodarczej (m.in. numer identyfikacji podatkowej (NIP) podmiotu zatrudniającego, identyfikator TERYT miejscowości zameldowania podatników, liczba osób zatrudnionych na podstawie umowy o pracę oraz umów cywilnoprawnych, suma brutto wynagrodzeń osób zatrudnionych na podstawie umów o pracę oraz umów cywilnoprawnych).
		Wykorzystanie danych jednostkowych ze sprawozdania Rb-28S z wykonania planu wydatków budżetowych samorządowej jednostki budżetowej/jednostki samorządu terytorialnego, pozyskanych w badaniu <i>Produkt krajowy brutto i jego elementy w ujęciu regionalnym</i> (1.67.07). Sprawozdanie przedstawia pełną szczegółowość poniesionych wydatków przez jednostkę samorządu terytorialnego zgodnie z obowiązującą klasyfikacją budżetową i z uwzględnieniem upływu czasu, za jaki jest sporządzane.
	Centralny Rejestr Podatników Krajowej Ewidencji Podatników	Wykorzystanie danych jednostkowych dotyczących osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej w zakresie m.in.: NIP, numer w Krajowym Rejestrze Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowe, pełnej nazwy, daty rozpoczęcia działalności, ustania bytu prawnego lub wyrejestrowania, rodzaju przeważającej działalności oraz adresów siedziby, do korespondencji i miejsc prowadzenia działalności, które zostały pozyskane w badaniu <i>System Jednostek Statystycznych – operaty</i> (1.80.01).
Ministerstwo Sprawiedliwości	Krajowy Rejestr Sądowy	Dane przekazywane są w formie rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz publicznych zakładów opieki zdrowotnej, jak też rejestru przedsiębiorców. Na ich podstawie dokonuje się m.in. kontroli jakości danych z badania. Wykorzystywane także do opracowania notatki informacyjnej na temat OPP.
Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju	Centralny System Teleinformatyczny SL2014	Zbiór zawiera dane jednostkowe o projektach współfinansowanych z EFS, w tym dane o beneficjentach, wartości projektów, okresie ich realizacji. Na podstawie powyższych informacji weryfikowane są dane na temat uczestnictwa organizacji non-profit w projektach EFS pozyskiwane na formularzach SOF oraz dokonuje się dodatkowych obliczeń na rzecz publikacji m.in. w zakresie liczby jednostek biorących udział w projektach EFS, wartości oraz czasu trwania projektów.
Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa ¹⁷	System sprawozdań finansowych i merytorycznych OPP	Pełna baza danych zawierająca informacje ze sprawozdań merytorycznych (pełnych i uproszczonych) oraz finansowych sporządzanych przez OPP.

¹⁷ Zmiana gestora danych do 2018 r. dysponentem tych danych było Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Tablica 2. Źródła danych administracyjnych i pozaadministracyjnych wykorzystywane w badaniu 1.04.01 cd.

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	System Obsługi Dofinansowań i Refundacji	Zgromadzone dane dotyczą pracodawców, którzy korzystają z dofinansowania do wynagrodzenia osoby niepełnosprawnej i obejmują następujące informacje: NIP, pełną nazwę, liczbę pracowników zatrudnionych u pracodawcy na umowę o pracę według stopnia niepełnosprawności, łączny wymiar czasu ich pracy oraz sumę kosztów płacy według stopnia niepełnosprawności pracowników. Ponadto dane prezentowane są w podziale na: fundacje, Kościoł katolicki, inne kościoły i związki wyznaniowe, stowarzyszenia, organizacje społeczne oddzielnie niewymienione, organizacje pracodawców, samorząd zawodowy i gospodarczy oraz związki zawodowe i przedstawiają informacje m.in. na temat średniego stanu zatrudnienia za 12 miesięcy poprzedzających okres sprawozdawczy: ogółem, osób niepełnosprawnych.
Zakład Ubezpieczeń Społecznych	Centralny Rejestr Płatników Składek	Dane z Centralnego Rejestru Płatników Składek oraz Centralnego Rejestru Ubezpieczonych pozwalają określić liczby jednostek zatrudniających pracowników oraz pozyskać dodatkowe dane teleadresowe. Umożliwiają kontrolę jakości danych z badań. Na ich podstawie dokonuje się imputacji oraz szacowania danych o zatrudnieniu. Ponadto służą bezpośrednio do opracowania struktury wieku osób zatrudnionych w badanych organizacjach oraz liczby zatrudnionych osób niepełnosprawnych i emerytów. Obecnie trwają prace nad wypracowaniem metodologii obliczeń liczby pracujących według głównego miejsca pracy oraz średniej liczby etatów osób pracujących na podstawie stosunku pracy. W przyszłości planuje się wykorzystanie tego źródła danych w zakresie obliczania pozostałych zmiennych dot. zatrudnienia, co może przyczynić się do rezygnacji z zadawania pytań na formularzach statystycznych.
	Centralny Rejestr Ubezpieczonych	
Urząd Zamówień Publicznych	Biuletyn Zamówień Publicznych	Dane ze zintegrowanej Bazy Zamówień Publicznych w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> • ogłoszeń o zamówieniu w podziale na sekcje: <ul style="list-style-type: none"> • zamawiający m.in. nazwa i dane teleadresowe, • przedmiot zamówienia m.in. nazwa zamówienia, rodzaj, kod Wspólnego Słownika Zamówień (CPV), przedmiot zamówienia, • informacje o charakterze prawnym, ekonomicznym, finansowym i technicznym, m.in. warunki udziału w postępowaniu, podstawy wykluczenia, • procedura m.in. tryb udzielenia zamówienia. • ogłoszeń o udzieleniu zamówienia w podziale na sekcje: <ul style="list-style-type: none"> • zamawiający m.in. nazwa i dane teleadresowe, • przedmiot zamówienia m.in. nazwa zamówienia, rodzaj, kod CPV, przedmiot zamówienia, • procedura m.in. tryb udzielenia zamówienia, • udzielenie zamówienia m.in. całkowita wartość zamówienia, dane wykonawcy.

3.3. Techniki pozyskiwania danych

Podstawową formą zbierania danych od jednostek objętych obowiązkiem sprawozdawczym w badaniu jest formularz elektroniczny zamieszczony w Portalu Sprawozdawczym (PS) na stronie internetowej Głównego Urzędu Statystycznego¹⁸. Realizację badania rozpoczyna się na przełomie marca i kwietnia od wystania do jednostek informacji o obowiązku sprawozdawczym. Do jednostek posiadających aktywne konto w PS powiadomienie wysyłane jest automatycznie z PS, a do pozostałych podmiotów zawiadomienie wysyła się pocztą elektroniczną. W tym drugim przypadku korespondencja zawiera formularz sprawozdania wraz z listem przewodnim, w którym zawarte są informacje o obowiązku sprawozdawczym, terminie przekazania danych oraz tymczasowym loginie i hasle do aktywacji konta w PS. Organizacje, dla których nie można ustalić adresu e-mail, są informowane

¹⁸ Dotyczy formularzy SOF-1, SOF-4s, SOF-5 i SOF-5SN. Badanie ewidencyjne, ze względu na swój charakter, nie jest realizowane w PS.

o badaniu za pomocą listu wysłanego pocztą tradycyjną. Dla podmiotów o liczbie pracujących nie większej niż 5 osób dopuszczalne jest przekazywanie danych w formie papierowej, poprzez wysłanie wypełnionego sprawozdania na adres Urzędu Statystycznego w Krakowie.

Tablica 3. Terminy przekazania danych statystycznych edycji badania 1.04.01 zgodnie z PBSSP 2017 i 2018

Formularz	Podstawa prawna	Termin
SOF-1 <i>Sprawozdanie z działalności fundacji, stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych</i>	PBSSP na 2018 r.	do 30 kwietnia 2019 r. z danymi za rok 2018
SOF-4s <i>Sprawozdanie z działalności samorządu gospodarczego i zawodowego</i>		do 29 kwietnia 2019 r. z danymi za rok 2018
SOF-1/4e <i>Informacja ewidencyjna o podmiotach, które nie wypełniły sprawozdania SOF-1 lub SOF-4s</i>		do 14 października 2019 r. z danymi za rok 2018
SOF-5 <i>Sprawozdanie o współpracy, zarządzaniu i działalności informacyjnej wybranych organizacji non-profit</i>	PBSSP na 2017 r.	do 29 kwietnia 2018 r. z danymi za rok 2017
SOF-5SN <i>Załącznik do sprawozdania SOF-5 dla stowarzyszeń zrzeszających przedstawicieli mniejszości narodowych, etnicznych lub cudzoziemców</i>		

Dla uzyskania możliwie wysokiej kompletności badania do jednostek, które nie złożyły sprawozdania w przewidzianym terminie wysyłane są monity przypominające: automatycznie z PS lub za pośrednictwem poczty elektronicznej albo telefonicznie sprawozdawcom bez aktywnego konta na PS

Dane ze sprawozdań, które napływają pocztą tradycyjną i elektroniczną, rejestrowane są przez statystyków w Systemie Informatycznym Badania (SIB). Proces kontroli poprawności logiczno-rachunkowej i jakości danych odbywa się zarówno w PS, na etapie wypełniania sprawozdań, jak i w SIB w momencie ich rejestrowania. Sprawozdania, w których stwierdza się występowanie braków danych lub wartości odstające, są na bieżąco wyjaśniane i uzupełniane telefonicznie z osobami odpowiedzialnymi za wypełnienie formularzy.

Na przełomie września i października ankieterzy poszczególnych urzędów statystycznych realizują badanie ewidencyjne przy pomocy formularza SOF-1/4e. Nawiązanie kontaktu z jednostką, która nie wypełniła sprawozdania SOF-1 lub SOF-4s i określenie jej aktywności prawno-ekonomicznej oraz zebranie bądź uzupełnienie danych ewidencyjnych i teleadresowych następuje najczęściej w drodze wywiadu telefonicznego albo wywiadu bezpośredniego w siedzibie jednostki.

4. Zmienne występujące w badaniu

4.1. Definicje stosowanych pojęć

Działalność pożytku publicznego to działalność społecznie użyteczna, prowadzona przez organizacje pozarządowe lub jednostki z nimi zrównane w prawach w sferze zadań publicznych określonych w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie¹⁹.

Działalność statutowa to podstawowa działalność organizacji non-profit, służąca realizacji celów, dla których organizacja została utworzona. Cele i sposoby realizacji tej działalności zapisane są w statucie lub analogicznym dokumencie określającym misję organizacji. Działalność statutowa może być prowadzona w formie nieodpłatnej lub odpłatnej. Działalność ta nie ma charakteru działalności gospodarczej.

Organizacja pozarządowa to osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, spełniająca warunki:

¹⁹ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tekst jednolity Dz.U. 2018 poz. 450).

- nie jest jednostką sektora finansów publicznych, w rozumieniu ustawy o finansach publicznych lub przedsiębiorstwem, instytucją badawczą, bankiem i spółką prawa handlowego będącą państwową lub samorządową osobą prawną;
- nie działa w celu osiągnięcia zysku.

Do organizacji pozarządowych zalicza się: fundacje, stowarzyszenia (rejestrowe lub zwykłe), inne organizacje społeczne podobne do stowarzyszeń, działające na mocy ustaw branżowych lub umów międzynarodowych (np. koła łowieckie, Polski Czerwony Krzyż), organizacje samorządu gospodarczego i zawodowego, organizacje pracodawców, związki zawodowe, partie polityczne.

Jednostka zrównana w prawach z organizacją pozarządową to jednostka spełniająca co najmniej jedno z poniższych kryteriów:

- osoba prawna lub jednostka organizacyjna działająca na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli jej cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego;
- stowarzyszenie jednostek samorządu terytorialnego;
- spółdzielnia socjalna;
- spółka (np. spółka akcyjna, spółka z ograniczoną odpowiedzialnością lub klub sportowy będący spółką działającą na podstawie przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie, która nie działa w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczca całość dochodu na realizację celów statutowych, a także nie przeznaczca zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy lub pracowników²⁰).

Nieodpłatna działalność statutowa to wszelkiego rodzaju działania organizacji non-profit zgodne z jej statutem, za którą odbiorcy nie ponoszą opłat. Ta forma działalności może być skierowana także do szerszej społeczności lub środowiska naturalnego, jak np. gaszenie pożarów, dokarmianie zwierząt.

Odbiorca działalności statutowej to osoba fizyczna lub prawna otrzymująca dobra lub usługi w ramach działalności statutowej organizacji non-profit. Dobra lub usługi są dostarczane bezpłatnie lub za opłatą skalkulowaną w taki sposób, żeby przynosiła jedynie zwrot kosztów. Odbiorca może być również członkiem organizacji.

Opłatna działalność statutowa to forma działalności statutowej prowadzonej przez organizację non-profit, w której dopuszcza się pobieranie opłat od beneficjentów, jednak stanowiących co najwyżej zwrot kosztów wytworzenia dóbr lub usług.

Organizacja pożytku publicznego to organizacja pozarządowa lub jednostka z nią zrównana w prawach, wpisana do Krajowego Rejestru Sądowego ze statusem (OPP). Organizacja taka prowadzi działalność pożytku publicznego i może korzystać ze zwolnień podatkowych oraz przywilejów na zasadach wskazanych w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Praca społeczna to nieodpłatna i dobrowolna praca świadczona w czasie wolnym dla realizacji celów społecznych, nazywana także wolontariatem lub pracą niezarobkową. Zaangażowanie w wolontariat wiąże się z poświęceniem wolnego czasu i może mieć charakter formalny (np. w pracach organizacjach pozarządowych, wspólnotach religijnych lub instytucjach publicznych), jak i nieformalny (np. indywidualna praca na rzecz społeczności, środowiska naturalnego). W organizacjach non-profit pracę społeczną wykonują członkowie lub inne osoby fizyczne nieodpłatnie wykonujące zadania w celu wsparcia statutowej działalności organizacji.

Wolontariusz to osoba fizyczna, która dobrowolnie i bez wynagrodzenia poświęca swój wolny czas na świadczenie usług lub wytwarzanie dóbr na rzecz organizacji, instytucji, osób indywidualnych lub środowiska naturalnego.

²⁰ Ibidem.

4.2. Charakterystyka zmiennych

W badaniu 1.04.01 występują zmienne:

- **zależne:** np. liczba zatrudnionych na umowę o pracę, liczba pracujących na umowy cywilnoprawne, liczba członkostw osób fizycznych, liczba członkostw osób prawnych, liczba pracujący społecznie;
- **niezależne:** np. rodzaj organizacji, podział terytorialny.
- **metryczne (ilościowe):**
 - według stanu na dzień 31 grudnia, np. liczba członków osób fizycznych, zatrudnienie pracowników na podstawie stosunku pracy, wartość środków trwałych;
 - w ciągu roku sprawozdawczego od 1 stycznia do 31 grudnia, np. przychody i koszty, przeciętna liczba etatów;
 - za ubiegły rok podatkowy, np. wynik finansowy ogółem organizacji na koniec ubiegłego roku, przychody z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych za ubiegły rok;
- **niemetryczne (jakościowe):** np. stan aktywności prawno-ekonomicznej, rodzaj działalności, założyciel jednostki.

Pełną listę wszystkich zmiennych występujących w badaniu przedstawiono w Załączniku 1.

4.3. Miary i wskaźniki oraz metody ich obliczania

W badaniu występują wskaźniki, jako:

- udział procentowy jednostek wykazujących określoną cechę (np. rodzaj organizacji, pola działalności statutowej);
- średnia arytmetyczna danej wielkości – w przypadku danych ilościowych;
- mediana.

Dla zmiennych określających przychody i koszty średnią arytmetyczną oblicza się w stosunku do całej badanej zbiorowości, natomiast dla pozostałych zmiennych dotyczących np. pracujących, członkostwa, czy osób pracujących społecznie, średnia arytmetyczna jest obliczana w stosunku do liczby jednostek wykazujących określoną cechę, tzn. w których dane zjawisko wystąpiło.

Poniżej zostały przedstawione wskaźniki opracowywane dla formularzy SOF-1 i SOF-4s dotyczące:

osób pracujących:

- średnia liczba osób zatrudnionych na umowę o pracę (według stanu w dniu 31 XII);
- mediana liczby osób zatrudnionych na umowę o pracę (według stanu w dniu 31 XII);
- przeciętne zatrudnienie na podstawie stosunku pracy w etatach (w ciągu roku sprawozdawczego);
- średnia liczba etatów przypadająca na organizację zatrudniającą na podstawie stosunku pracy (w ciągu roku sprawozdawczego);
- mediana liczby etatów przypadająca na organizację zatrudniającą na podstawie stosunku pracy (w ciągu roku sprawozdawczego);
- średnia liczba osób zatrudnionych na umowy cywilnoprawne, dla których jednostka stanowiła główne miejsce pracy (w ciągu roku sprawozdawczego);

członkostwa osób fizycznych:

- średnia liczba członków osób fizycznych;
- mediana liczby członków osób fizycznych;

osób pracujących społecznie:

- średnia liczba osób pracujących społecznie;
- mediana liczby osób pracujących społecznie.

Z kolei wskaźniki obliczane na podstawie danych zebranych na formularzu SOF-5 to:

- wskaźnik profesjonalizacji zarządzania organizacjami non-profit – jest to wskaźnik syntetyczny będący sumą wskaźników cząstkowych dotyczących poszczególnych funkcji zarządzania²¹;
- wskaźnik sieciowego kapitału społecznego – jest to wskaźnik syntetyczny obliczony na podstawie wskaźników cząstkowych dotyczących wymiarów współpracy (powiązań)²².

4.4. Systemy klasyfikacyjne

W badaniu organizacji non-profit: stowarzyszeń, fundacji, samorządu gospodarczego i zawodowego oraz społecznych jednostek wyznaniowych stosowane są następujące klasyfikacje:

- **Klasyfikacja Działalności PKD 2007** wprowadzona rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności. PKD 2007 została opracowana na podstawie statystycznej klasyfikacji działalności gospodarczej NACE Rev. 2 i wykorzystywana jest do określenia rodzaju odpłatnej działalności statutowej i działalności gospodarczej badanych jednostek samorządu gospodarczego i zawodowego. Dla działalności fundacji, stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych stosowana jest do określenia działalności gospodarczej.
- **Międzynarodowa Klasyfikacja Organizacji Non-Profit** została opracowana przez Johns Hopkins University – amerykański uniwersytet działający w Baltimore (USA) i jest wykorzystywana w międzynarodowych badaniach porównawczych oraz w rachunkach satelitarnych sektora non-profit. Międzynarodowa Klasyfikacja Organizacji Non-Profit wymienia 12 uniwersalnych grup dziedzin działalności, które dzielą się na poszczególne pola wykonywanej działalności:
 - Kultura i wypoczynek;
 - Edukacja i badania;
 - Zdrowie;
 - Usługi społeczne;
 - Środowisko naturalne;
 - Rozwój (lokalny) i mieszkalnictwo;
 - Prawo, doradztwo, działalność polityczna;
 - Działalność filantropijna i promowanie wolontariatu;
 - Religia;
 - Stowarzyszenia biznesowe i profesjonalne, związki zawodowe;
 - Działalność międzynarodowa;
 - Działalność gdzie indziej niesklasyfikowana.

5. Organizacja badania

5.1. Rola jednostki autorskiej oraz jednostek współpracujących przy badaniu

Autorem badania jest Departament Badań Społecznych Głównego Urzędu Statystycznego, a jednostką odpowiedzialną za jego realizację – Ośrodek Badania Gospodarki Społecznej w Urzędzie Statystycznym w Krakowie. Badanie jest przygotowywane przy współpracy Departamentu Programowania i Koordynacji Badań Głównego Urzędu Statystycznego oraz Centrum Informatyki Statystycznej.

Do zadań pracowników Wydziału Badania i Analiz Gospodarki Społecznej w Departamencie Badań Społecznych Głównego Urzędu Statystycznego należy: inicjowanie, programowanie, planowanie i koordynacja merytoryczna badania na każdym etapie, w tym nadzór nad jego realizacją. Departament w szczególności inicjuje i koordynuje prace związane z konstruowaniem narzędzi badawczych oraz wykorzystaniem źródeł administracyjnych

²¹ Szczegółowa metoda konstruowania wskaźników została dołączona w formie załącznika do zeszytu.

²² Ibidem.

i pozaadministracyjnych. Ponadto monitoruje i wspiera realizację badania sprawując nadzór nad jego jakością. Pracownicy departamentu m.in. konsultują i akceptują wzory formularzy papierowych, założenia informatyczne do badań i kontroli danych, tablice kontrolne oraz wynikowe, biorą udział w testowaniu formularza elektronicznego oraz szkoleniu dla realizatorów badania. Po zakończeniu badania kontrolują jakość oraz kompletność zbiorów, analizują przyczyny braków odpowiedzi, zgłaszają uwagi do spójności wyników. Departament odpowiada również za inicjowanie i koordynację publikacji wyników oraz analitycznych, planowanie i nadzór merytoryczny nad przetwarzaniem danych, a pracownicy biorą czynny udział w pracach na zbiorach wynikowych oraz wykonują analizy statystyczne.

Pracownicy Ośrodka Badania Gospodarki Społecznej w Urzędzie Statystycznym w Krakowie opracowują wzór formularza, założenia do rejestracji, kontroli formalnej, logicznej i rachunkowej formularza elektronicznego do SIB i do aktywnego formularza PDF oraz testują formularz elektroniczny i aktywny formularz PDF. Poza tym zajmują się przygotowaniem makiet do tablic kontrolnych i wynikowych. W trakcie realizacji badania pracownicy ośrodka monitorują poziom kompletności badania, wyjaśniają błędy z podmiotami sprawozdawczymi, dokonują kontroli i korekty danych oraz analizują kompletność i jakość danych. Ponadto naliczają tablice kontrolne i wynikowe zgodnie z wcześniej przygotowanymi makietami oraz tablice na potrzeby Banku Danych Lokalnych, opracowują ogólnopolski raport kompletności oraz raport z przebiegu badania.

5.2. Podstawowe zasady organizacji badania – podział zadań

Szczegółowy terminarz organizacji badania, obejmujący zbieranie i przetwarzanie danych, opracowanie tablic kontrolnych i wynikowych, udostępnianie wyników, postępowanie ze zbiorami danych zawiera harmonogram badania z wykorzystaniem określonych sprawozdań tworzone przez Departament Programowania i Koordynacji Badań Głównego Urzędu Statystycznego.

Etapy realizacji badania są następujące:

1. Przygotowanie kartotek – proces przygotowania kartotek został szczegółowo opisany w rozdziale 2 niniejszego zeszytu. Zgodnie z podziałem kompetencji między poszczególnymi jednostkami organizacyjnymi, kartoteki do badania 1.04.01 są przygotowywane przez pracowników Urzędu Statystycznego w Krakowie według rodzaju formularzy w aplikacji Generator Kartotek, a następnie są umieszczane w SIB. Wyjątek stanowi kartoteka SOF-1/4e, która ze względu na charakter badania jest przygotowywana w SIB.
2. Koordynacja zbierania danych - każdy rodzaj formularza i przypisana do niego kartoteka posiadają swojego koordynatora głównego, odpowiedzialnego za realizację badania z wykorzystaniem danego sprawozdania. Ze względu na dużą liczebność jednostek uczestniczących w badaniu dodatkowo podział jednostek w kartotece dla SOF-1, SOF-4 i SOF-5 odbywa się według województw na tzw. koordynatorów wojewódzkich.
3. Przygotowanie narzędzi zbierania danych – polega na ich aktualizacji, tj. dodaniu nowych pytań, doprecyzowaniu treści pytań oraz objaśnieniu lub usunięciu niektórych pytań, a także przygotowanie aplikacji do zbierania danych.
4. Druk formularzy i dystrybucja materiałów do badania – proces dystrybucji materiałów do badania został szczegółowo opisany w podrozdziale 3.3. niniejszego zeszytu, a także zamieszczenie aplikacji na PS.
5. Kontrola poprawności i jakości danych odbywająca się na etapie wypełniania formularza i rejestrowania go w aplikacji SIB. Pozyskane podczas badania aktualne dane na temat aktywności prawno-ekonomicznej i informacje teled adresowe są wprowadzane na bieżąco do BJS.
6. Pozyskiwanie danych ze źródeł administracyjnych i pozaadministracyjnych zgodnie z PBSSP.

6. Sposób prezentacji danych

6.1. Formy, częstotliwość i daty publikacji wyników

Informacje wynikowe są upowszechniane i udostępniane zgodnie z zapisami w PBSSP i planie wydawniczym Głównego Urzędu Statystycznego. W informacjach sygnalnych, które ukazują się jako pierwsze po zakończeniu badania, prezentowane są podstawowe dane na temat działalności organizacji non-profit (zebrane w sprawozdaniach SOF-1 i SOF-4s) oraz ich współpracy z innymi podmiotami i wybranych aspektów zarządzania (SOF-5). Pełny zestaw informacji opartych na wynikach badania zawierają publikacje analityczne, wydawane w roku następnym po roku realizacji badania. Natomiast wyniki badania charakteryzujące działalność OPP i funkcjonowania mechanizmu 1% podatku na potrzeby OPP podawane są do wiadomości publicznej w pierwszym kwartale roku następującego po tym, w którym realizowane jest badanie na formularzu SOF-5.

Wykaz wszystkich form publikacji związanych z badaniem 1.04.01 wydanych od 2009 r. zawiera Załącznik 2. Dostępne są one w wersji elektronicznej na stronie internetowej Głównego Urzędu Statystycznego²³. Ponadto z wynikami badania można zapoznać się w Banku Danych Lokalnych, w dziale „Sektor non-profit” oraz w zbiorczych wydawnictwach Głównego Urzędu Statystycznego, m.in. Roczniku Statystycznym Rzeczypospolitej Polskiej.

6.2. Przekroje, kryteria i sposoby grupowania prezentowanych danych

W tablicach wynikowych stosuje się następujące grupowania organizacji non-profit:

1. Według formy prawnej i organizacyjnej:
 - a. stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, w tym typowe stowarzyszenia i organizacje społeczne, stowarzyszenia sportowe, ochotnicze straże pożarne oraz koła łowieckie;
 - b. fundacje;
 - c. społeczne podmioty wyznaniowe;
 - d. samorząd gospodarczy i zawodowy, w tym kółka rolnicze, pozostały samorząd gospodarczy oraz pozostały samorząd zawodowy.

Niezależnie od ww. form prawnych i organizacyjnych spośród ogółu podmiotów wyodrębnia się OPP, a od roku sprawozdawczego 2016 również podmioty ekonomii społecznej.

2. Według podziału terytorialnego na poziomie województw (z uwzględnieniem miast powyżej 500 tys. mieszkańców) oraz zgodnie z klasyfikacją NUTS 1 i 2 (a w przypadku realizacji badania na formularzach SOF-1 i SOF-4s także w podziale na podregiony statystyczne NUTS 3).
3. Według rodzaju miejscowości, w której znajduje się siedziba organizacji: miasto (na prawach powiatu, pozostałe w gminie miejskiej, w gminie miejsko-wiejskiej) albo wieś.
4. Według klasy zatrudnienia:
 - a. organizacje niemające płatnego personelu;
 - b. organizacje zatrudniające tylko na podstawie umów cywilnoprawnych;
 - c. organizacje zatrudniające na podstawie stosunku pracy:
 - 1–5 pracowników;
 - 6–19 pracowników;
 - powyżej 20 pracowników.

W badaniu realizowanym na formularzach SOF-1 i SOF-4s stosowane są dodatkowe grupowania:

1. Według rodzaju prowadzonej działalności statutowej oraz prowadzenia działalności gospodarczej:
 - a. organizacje prowadzące wyłącznie nieodpłatną działalność statutową;

²³ <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spoeczna-wolontariat/>

- b. organizacje prowadzące odpłatną działalność statutową bez działalności gospodarczej;
 - c. organizacje prowadzące działalność gospodarczą bez odpłatnej działalności statutowej;
 - d. organizacje prowadzące odpłatną działalność statutową oraz działalność gospodarczą.
2. Według głównej dziedziny działalności statutowej ustalonej na podstawie najważniejszego pola działalności:
- a. sport, turystyka, rekreacja, hobby;
 - b. ratownictwo;
 - c. pomoc społeczna i humanitarna;
 - d. kultura i sztuka;
 - e. edukacja i wychowanie, badania naukowe;
 - f. ochrona zdrowia;
 - g. sprawy zawodowe, pracownicze, branżowe²⁴;
 - h. ochrona środowiska;
 - i. łowiectwo;
 - j. rynek pracy, aktywizacja zawodowa;
 - k. rozwój lokalny społeczny i ekonomiczny;
 - l. prawo i jego ochrona, prawa człowieka;
 - m. wsparcie trzeciego sektora;
 - n. działalność międzynarodowa, religia i pozostała działalność.
3. Według klasy przychodów:
- a. do 1 tys. zł;
 - b. powyżej 1 tys. zł do 10 tys. zł;
 - c. powyżej 10 tys. zł do 100 tys. zł;
 - d. powyżej 100 tys. zł do 1 mln zł;
 - e. powyżej 1 mln zł.
4. Według źródeł pochodzenia przychodów oraz ich struktury:
- a. środki publiczne ogółem;
 - b. przychody o charakterze rynkowym:
 - z działalności gospodarczej;
 - z działalności statutowej odpłatnej;
 - odsetki, dywidendy;
 - zamówienia publiczne lub kontrakty z Narodowym Funduszem Zdrowia;
 - c. przychody o charakterze nierynkowym:
 - publiczne:
 - z administracji samorządowej (w tym w ramach otwartych konkursów ofert);
 - z administracji rządowej (w tym w ramach otwartych konkursów ofert);
 - z UE i zagranicy;
 - z 1% PIT;
 - niepubliczne:
 - darowizny i inne przekazane środki;
 - zbiórki publiczne;
 - składki członkowskie;
 - inne.
5. Według form prowadzonej działalności:
- a. organizacje świadczące usługi:
 - bezpłatne (animowanie współpracy między organizacjami, instytucjami, mobilizowanie, edukowanie opinii publicznej oraz reprezentowanie i obrona praw członków jednostki, innych grup ludzi, społeczeństwa, organizacji, firm itp.);

²⁴ Wszystkie organizacje samorządu zawodowego i gospodarczego klasyfikowane są do tej dziedziny działalności.

- płatne;
 - b. organizacje udzielające wsparcia materialnego:
 - bezpłatne przekazywanie osobom potrzebującym dóbr materialnych (w tym pieniędzy) lub zakup usług;
 - finansowe wspieranie działań organizacji, instytucji, firm;
 - c. organizacje zajmujące się produkcją, wytwarzaniem towarów.
6. Według maksymalnego terytorialnego zasięgu działania: najbliższe sąsiedztwo, gmina, powiat, województwo, cały kraj, poza granicami kraju.
 7. Według członkostwa i pracy społecznej:
 - a. organizacje zrzeszające osoby fizyczne;
 - b. organizacje zrzeszające osoby prawne;
 - c. organizacje korzystające z pracy społecznej.
 8. Według uczestnictwa w projektach EFS:
 - a. organizacje uczestniczące w projektach EFS, w tym:
 - jako projektodawca;
 - jako partner lub podwykonawca;
 - jako odbiorca ostateczny;
 - b. organizacje, których uczestnictwo w projektach EFS miało wpływ na liczbę miejsc pracy, w tym:
 - utworzyły nowe miejsca pracy;
 - utrzymały miejsca pracy.
 9. Według najpoważniejszych barier występujących w działalności:
 - a. organizacje, które zadeklarowały przynajmniej jeden problem, w tym:
 - trudności w pozyskiwaniu środków finansowych;
 - niewystarczające wsparcie społeczne;
 - niewystarczającą liczbę chętnych do pracy społecznej;
 - problemy wynikające z przepisów i procedur prawnych;
 - problemy w kontaktach z administracją publiczną;
 - problemy wewnątrz organizacji;
 - trudności wynikające z kontaktów z innymi organizacjami;
 - trudności ze znalezieniem pracowników;
 - inne.
 10. Według rodzaju założyciela:
 - a. osoby fizyczne;
 - b. administracja publiczna: administracja rządowa, administracja samorządowa, inne jednostki publiczne (np. szkoła, szpital);
 - c. podmioty sektora non-profit: podmioty kościelne (wyznaniowe), świeckie organizacje non-profit;
 - d. podmioty sektora komercyjnego (np. przedsiębiorstwa prywatne).
 11. Według posiadania środków trwałych:
 - a. organizacje będące właścicielami środków trwałych;
 - b. organizacje ponoszące nakłady inwestycyjne, w tym na budynki, budowle i lokale.
 12. Według typu beneficjentów:
 - a. dzieci i młodzież, w tym ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym;
 - b. osoby niepełnosprawne;
 - c. osoby starsze;
 - d. ubodzy;
 - e. osoby niesamodzielne, przewlekłe lub nieuleczalnie chore;
 - f. bezrobotni;

- g. osoby samotnie wychowujące dzieci;
 - h. wychodzący z uzależnienia;
 - i. ofiary przemocy;
 - j. bezdomni.
13. Według działań podejmowanych na rzecz osób indywidualnych:
- a. organizowanie czasu wolnego, wypoczynku;
 - b. ratownictwo;
 - c. szkolenia, kursy;
 - d. doradztwo i poradnictwo specjalistyczne;
 - e. pomoc materialna;
 - f. nauczanie;
 - g. pomoc/praca terapeutyczna;
 - h. pomoc finansowa;
 - i. pomoc żywieniowa;
 - j. wsparcie duchowe, modlitwa;
 - k. leczenie, rehabilitacja;
 - l. interwencja kryzysowa;
 - m. usługi opiekuńcze, pielęgnacyjne;
 - n. zapewnienie schronienia, noclegu, pobytu;
 - o. inne działania.

Przy danych zebranych na formularzu SOF-5 dodaje się następujące grupowania organizacji non-profit:

1. Według rodzaju partnera współpracy:
 - a. z instytucjami publicznymi;
 - b. z podmiotami komercyjnymi;
 - c. z organizacjami sektora non-profit.
2. Według współpracy z administracją publiczną:
 - a. jednostki współpracujące z instytucjami administracji rządowej lub samorządowej;
 - b. cel współpracy z administracją publiczną:
 - współpraca finansowa i pozafinansowa;
 - współpraca tylko finansowa;
 - współpraca tylko pozafinansowa;
 - c. jednostki współpracujące z instytucjami administracji samorządowej;
 - d. rodzaj urzędu, z którym współpraca była najważniejsza: urząd marszałkowski, starostwo powiatowe, urząd gminy/miasta;
 - e. jednostki uczestniczące w konsultacjach społecznych na poziomie urzędu gminy.
3. Według oceny współpracy z administracją samorządową:
 - a. organizacje współpracujące z administracją samorządową;
 - b. przeciętna ogólna ocena współpracy z administracją samorządową, w tym pod względem:
 - dostępności informacji o działaniach samorządu;
 - wiedzy urzędu o sytuacji i warunkach funkcjonowania organizacji pozarządowych itp.;
 - dostępności środków finansowych dla organizacji pozarządowych itp.;
 - przejrzystości reguł dotyczących współpracy (konsultowania, przekazywania środków itp.);
 - kompetencji urzędników kontaktujących się bezpośrednio z organizacjami;
 - efektywności urzędu w wydatkowaniu środków publicznych na współpracę z organizacjami;
 - otwartości na inicjatywy i postulaty organizacji;
 - włączania organizacji w planowanie i podejmowanie istotnych decyzji i uchwał;
 - c. przeciętna ocena zaufania do organu administracji samorządowej, z którym współpraca była najważniejsza z punktu widzenia realizacji zadań statutowych danej organizacji.

4. Według celów i barier współpracy z administracją publiczną, przedsiębiorstwami i innymi organizacjami.
5. Według wiedzy w zakresie stosowanych przez urzędy administracji samorządowej rozwiązań dotyczących współpracy z sektorem non-profit.
6. Według dziedziny i formy współpracy:
 - a. organizacje współpracujące z przedsiębiorstwami:
 - inicjator nawiązania współpracy;
 - dziedziny współpracy;
 - formy współpracy z przedsiębiorstwami;
 - b. organizacje współpracujące z innymi organizacjami pozarządowymi:
 - dziedziny współpracy.
7. Według realizacji obowiązków sprawozdawczych i działalności informacyjnej:
 - a. organizacje sporządzające sprawozdania finansowe i merytoryczne, tylko sprawozdania merytoryczne albo tylko sprawozdania finansowe;
 - b. organizacje upubliczniające sprawozdania merytoryczne, organizacje upubliczniające sprawozdania finansowe:
 - w siedzibie organizacji;
 - na stronie internetowej organizacji;
 - poprzez wysyłkę do sponsorów/grantodawców;
 - inny sposób upubliczniania;
 - c. organizacje prowadzące działalność informacyjną i promocyjną, w tym wykorzystujące:
 - prasę, radio, telewizję;
 - Internet;
 - inne środki (zebrania, ulotki, plakaty, publikacje itp.);
 - d. organizacje wydatkujące środki finansowe na promocję swojej działalności.
8. Według przychodów i działalności informacyjnej aktywnych organizacji non-profit posiadających status OPP:
 - a. organizacje korzystające z możliwości pozyskiwania 1%, w tym:
 - organizacje prowadzące kampanię informacyjną w celu pozyskania środków z 1%;
 - jednostki wydające środki finansowe w celu pozyskania 1%;
 - jednostki, które pozyskały środki z 1%;
 - b. organizacje, dla których darczyńcy wskazywali szczegółowe cele wydatkowania środków z 1%;
 - c. organizacje uwzględniające cele wskazywane przez przekazujących 1% podatku;
 - d. organizacje oczekujące od podatników wskazywania konkretnych celów wykorzystania środków 1% podatku;
 - e. organizacje prowadzące działalność informacyjną i promocyjną, w tym wykorzystujące:
 - prasę, radio, telewizję;
 - Internet;
 - inne środki (zebrania, ulotki, plakaty, publikacje itp.);
 - f. organizacje wydatkujące środki finansowe na promocję swojej działalności.
9. Według wybranych aspektów zatrudnienia i działań motywacyjnych:
 - a. organizacje zatrudniające pracowników na podstawie stosunku pracy;
 - b. organizacje zrzeszające osoby fizyczne jako członków;
 - c. organizacje korzystające z pracy społecznej świadczonej przez osoby spoza organizacji;
 - d. organizacje podejmujące działania motywujące:
 - pracowników zatrudnionych w organizacji;
 - członków organizacji;
 - osoby spoza organizacji;
 - e. organizacje deklarujące udział osób zarządzających, członków, pracowników i wolontariuszy w szkoleniach.

10. Według wybranych aspektów zarządzania:

- a. przeciętny odsetek osób zarządzających organizacją charakteryzujących się stażem pracy w organizacji:
 - poniżej 2 lat;
 - od 2 do 5 lat;
 - powyżej 5 lat;
- b. przeciętny odsetek osób zarządzających organizacją otrzymujących za swoją pracę wynagrodzenie;
- c. organizacje prowadzące księgowość, w tym poprzez:
 - osobę posiadającą formalne kwalifikacje w zakresie księgowości, wykonującą swoją pracę odpłatnie;
 - osobę posiadającą formalne kwalifikacje w zakresie księgowości, wykonującą swoją pracę nieodpłatnie;
 - osobę niewykwalifikowaną;
- d. organizacje posiadające rezerwy finansowe na inwestycje lub nieprzewidziane wydatki;
- e. organizacje konsultujące z partnerami projekty podejmowanych działań, w tym:
 - z odbiorcami działań jednostki (beneficjentami);
 - z członkami;
 - z pracownikami;
 - z instytucjami doradczymi;
 - z innymi osobami lub instytucjami zaangażowanymi w działalność organizacji;
- f. organizacje tworzące i stosujące minimalne standardy świadczonych usług;
- g. organizacje tworzące i stosujące inne niż statut dokumenty (strategia, plan działania) określające cele i zadania jednostki w perspektywie dłuższej niż jednorocznej.

7. Ocena jakości badania

W celu doskonalenia jakości badań statystycznych, zgodnie z zarządzeniem wewnętrznym nr 35 Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie pomiaru, oceny oraz monitorowania jakości badań statystycznych w służbach statystyki publicznej dla badania, po zakończeniu jego edycji, sporządza się raport jakości zawierający opis podstawowych komponentów jakości: przydatność, dokładność, terminowość i punktualność, dostępność i przejrzystość, porównywalność, spójność, obciążenie respondentów, poufność i transparentność. Raport zawiera także podsumowanie, w którym ujęte są koncepcje rozwiązań poprawiających jakość badania. Dodatkowo badanie realizowane na formularzach SOF-4 i SOF-5 zostało objęte tzw. przeglądem jakości²⁵. Przeglądy jakości odbyły się w 2016 r. (SOF-4) i w 2017 r. (SOF-5). Na ich podstawie zostały zidentyfikowane słabe i mocne strony badania oraz sformułowane działania usprawniające.

Na dokładność danych określanych na podstawie błędów: pokrycia, pomiaru, przetwarzania i braku odpowiedzi wpływa specyfika badanych w ramach badania 1.04.01 organizacji non-profit. Podmioty te często zmieniają aktywność prawno-ekonomiczną bez formalnego zgłaszania tego faktu w rejestrach urzędowych. Skutkuje to niepełną aktualnością danych przy tworzeniu operatu i kartoteki badania oraz koniecznością ustalania liczby aktywnych podmiotów w ramach badania. W zakresie formularzy SOF-1 i SOF-5 błędy próby szacowane są dla kluczowej zmiennej - liczba aktywnych jednostek. Pomimo wykorzystania w badaniu administracyjnych źródeł danych, w celu eliminowania z kartoteki jednostek nieaktywnych, w trakcie realizacji badań identyfikowano, w zależności od edycji - od kilku do kilkunastu procent, jednostek nieaktywnych, co klasyfikowane było jako

²⁵ Przegląd jakości jest to okresowy, zaplanowany i udokumentowany proces oceny badania (zespołu badań), którego celem jest ustalenie jego słabych i mocnych stron oraz wskazanie dobrych praktyk i wniosków usprawniających. Wszystkie działania objęte przeglądem jakości są wykonywane przez pracowników statystyki uczestniczących w realizacji danego badania na różnych jego etapach.

błędy nadmiernego pokrycia. Natomiast błędy niedostatecznego pokrycia zostały zidentyfikowane na poziomie kilku procent²⁶.

W związku z potrzebą większej precyzji ocen odnoszących się do całej populacji aktywnych organizacji, przeprowadza się we wszystkich województwach badanie ewidencyjne na formularzu SOF-1/4e *Informacja ewidencyjna o podmiotach, które nie wypełniły sprawozdania SOF-1 lub SOF-4*. Celem tego badania jest rozpoznanie stanu aktywności jednostek, z którymi nie udało się nawiązać kontaktu w trakcie zbierania sprawozdań SOF-1 i SOF-4. Podczas realizacji badania ewidencyjnego pozyskuje się informacje przede wszystkim o stanie aktywności prawno-ekonomicznej, przyczynach niezłożenia sprawozdań oraz aktualnych danych teleadresowych organizacji. Ponadto dane o stanie aktywności stanowią podstawę do korekty wag analitycznych do zbioru wynikowego.

Błędy braku odpowiedzi dotyczyły zarówno podmiotowego, jak i przedmiotowego braku odpowiedzi. Podmiotowy brak odpowiedzi wiązał się z odmowami udziału w badaniu – w ostatniej edycji sprawozdania SOF-5 za 2017 r. błąd ten wystąpił na poziomie około 4,0%, natomiast przy realizacji sprawozdań SOF-1 i SOF-4 za 2016 r., przekroczył 10,0%.

W celu ograniczenia błędów precyzji danych związanych z przedmiotowymi brakami odpowiedzi stosuje się imputację danych w zakresie kluczowych zmiennych dotyczących przychodów, kosztów, zatrudnienia. Dla danych z formularzy SOF-1 i SOF-4 za 2016 r. imputacja danych dotyczyła około 10,0%²⁷ jednostek w zbiorze danych. Imputacja jest wykonywana dla podmiotów, w których występują braki danych w zakresie przychodów, kosztów lub zatrudnienia:

1. W przypadku braku danych dla całego działu do imputacji wykorzystywane są dane jednostkowe z Ministerstwa Finansów (o przychodach i kosztach z CIT-8) oraz z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (o zatrudnieniu w Centralnym Rejestrze Ubezpieczonych). Na ich podstawie przypisuje się wartość przychodów, kosztów i zatrudnienia ogółem. Następnie ustala się dominującą strukturę przychodów, kosztów, zatrudnienia dla każdej warstwy, które są tworzone na podstawie rodzaju organizacji oraz klasy zatrudnienia. Na podstawie struktury w danej warstwie szacuje się kwotę przychodów, kosztów oraz liczbę zatrudnionych i przypisuje się ją do konkretnej jednostki.
2. W przypadku występowania wartości ogółem ale braku pełnej struktury przychodów, kosztów, zatrudnienia ustala się dominującą strukturę przychodów, kosztów, zatrudnienia dla każdej warstwy. Warstwy są ustalone według rodzaju organizacji oraz klasy zatrudnienia. Na podstawie wartości ogółem oraz utworzonej struktury dla każdej warstwy szacuje się kategorie szczegółową przychodów, kosztów oraz liczbę zatrudnionych.
3. W przypadku brak danych tylko w poszczególnych kategoriach przychodów, kosztów, zatrudnienia konkretną wartość kategorii przychodów, kosztów, zatrudnienia imputuje się na podstawie średniej ustalonej dla grupy jednostek w danej warstwie.

Wspólnie z pracownikami naukowymi Katedry Statystyki Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie testowane są inne metody imputacji braków informacji. Celem tej pracy jest zastosowanie metod imputacji dających najlepszą precyzję

²⁶ Na podstawie weryfikacji zarejestrowanych podmiotów w Krajowym Rejestrze Sądowym (posiadających numer w Krajowym Rejestrze Sądowym) i braku rejestracji tychże podmiotów w Krajowym Rejestrze Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowej.

²⁷ Procent liczony jest dla formularzy w których przynajmniej jedna zmienna zawierała brak danych.

Bibliografia

Literatura przedmiotu

1. *Badanie PBSSP 2008 1.04.01 Fundacje i stowarzyszenia oraz jednostki organizacyjne Kościoła Katolickiego, innych kościołów i związków wyznaniowych*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2009.
2. *Działalność organizacji non-profit w 2015 r. Zarządzanie i współpraca*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2017.
3. Komorowska H., *Metody badań empirycznych w glottodydaktyce*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe Warszawa 1982.
4. T. Panek, J. Zwierzchowski, *Statystyczne metody wielowymiarowej analizy porównawczej*, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2013.
5. Salamon L. M., Sokołowski S. W. i współpracownicy, *Global Civil Society: Dimensions of the Nonprofit Sector*, Volume Two, Kumarian Press, Bloomfield 2004.

Akty prawne

1. Ustawa z dnia 8 października 1982 r. o społeczno-zawodowych organizacjach rolników (Dz. U. z 1982 r. Nr 32, poz. 217 z późn. zm.).
2. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (tekst jedn.: Dz. U. z 2018 r. poz. 1491).
3. Ustawa z dnia 22 marca 1989 r. o rzemiośle (tekst jedn.: Dz. U. z 2018 r. r. poz. 1267).
4. Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (tekst jedn.: Dz. U. z 2017 r. poz. 210 z późn. zm.).
5. Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania (tekst jedn.: Dz. U. z 2017 r. poz. 1153).
6. Ustawa z dnia 30 maja 1989 r. o izbach gospodarczych (tekst jedn.: Dz. U. z 2017 r. poz. 1218 z późn. zm.).
7. Ustawa z dnia 30 maja 1989 r. o samorządzie zawodowym niektórych podmiotów gospodarczych (Dz. U. z 1989 r. Nr 35, poz. 194 z późn. zm.).
8. Ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (tekst jedn.: Dz. U. z 2019 r. poz. 649 z późn. zm.).
9. Ustawa z dnia 14 grudnia 1995 r. o izbach rolniczych (tekst jedn.: Dz. U. z 2018 r., poz. 1027).
10. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tekst jedn.: Dz. U. z 2018 r., poz. 450 z późn. zm.).
11. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) (Dz. U. z 2007 r. Nr 251, poz. 1885).
12. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 lipca 2015 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2016 (Dz. U. z 2015 r. poz. 1304 z późn. zm.).
13. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 lipca 2016 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2017 (Dz. U. z 2016 r. poz. 1426 z późn. zm.).
14. Zarządzenie wewnętrzne nr 35 Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie pomiaru, oceny oraz monitorowania jakości badań statystycznych w służbach statystyki publicznej.

Strony internetowe

1. https://unstats.un.org/unsd/publication/seriesf/seriesf_91e.pdf, 24.04.2019 r.
2. <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spoeczna-wolontariat/>, 20.02.2019 r.

Załączniki

Załącznik 1. Lista zmiennych

Załącznik 2. Działalność wydawnicza w latach 2009–2018

Załącznik 3. Wzory formularzy sprawozdawczych o symbolu SOF

Załącznik 4. Streszczenie

Załącznik 5. Konstrukcja wskaźnika profesjonalizacji zarządzania oraz kapitału społecznego